

Open - On Thai massage windows in Finland
Taiteilijakirjan suunnittelu
Johanna Bruun
Opinnäytetyö
79 sivua

LAB-ammattikorkeakoulu
Medianomi
Graafinen suunnittelu
Syksy 2020

Kuva x:

OPEN - ON THAI MASSAGE WINDOWS IN FINLAND ∴ เปิด - บนหน้าต่างร้านนวดไทยในฟินแลนด์
ON THAI MASSAGE WINDOWS IN FINLAND

*if I make a flower, it's not like an ordinary flower, I will always
add some imagination. If it's a rose I'll make it so that it's not
an ordinary rose. It might be close to a rose,
but not exactly a rose.*

ถ้าฉันทำดอกไม้ ก็จะต้องไม่ใช่ดอกไม้ธรรมดา ฉันจะต้องใส่จินตนาการ
เข้าไปเสมอ ถ้ามันเป็นดอกกุหลาบ ฉันจะทำให้มันไม่ใช่กุหลาบธรรมดา
มันอาจจะคล้าย ๆ กุหลาบแต่ไม่ใช่กุหลาบซะทีเดียวค่ะ

- RIINA -

Tiivistelmä / Abstract

Opinnäytetyöni on omakustanteinen taiteilijakirjan suunnittelu ja toteutus. Työn keskeinen kysymys on – *Millä tavalla voi käyttää kirjan aineellista sisältöä ja siihen liittyvää estetiikkaa kirjan ulkoasun suunnittelemisessa.* *Open – On Thai massage windows in Finland* on taiteilijakirja, joka tutkii thaihierontaliikkeiden näyteikkunoiden estetiikkaa kymmenen henkilöhaastattelun ja runsaan valokuva-aineiston kautta. Open-kirjan muotoilussa olen pyrkinyt ilmaisemaan ja käyttämään visuaalisia elementtejä, jotka liittyvät suomalaisten thaihierontaliikkeiden näyteikkunoiden somistuksiin. Näitä visuaalisia elementtejä ovat: yleinen visuaalinen runsaus, värit ja kukat. Näytän dokumentoinnin kautta, miten näitä piirteitä käytettiin kirjan suunnittelussa. Tämän lisäksi pohdin taiteilijakirjan positiota länsimaalaisella taidekentällä laajemminkin.

Avainsanat

Taiteilijakirja

Kirjasuunnittelu

Autonominen taide

Välineellinen taide

My bachelors' thesis is the design and production of a self-published artist's book. The central question for the work is – *How can one use the substance of a book and the aesthetics that springs from it in the visual design of a book.* *Open – On Thai massage windows in Finland* is an artist's book that examines the aesthetics of the Finnish Thai massage windows through ten interviews and a rich photographic material. In the design of the Open-book I have aimed at expressing and using visual elements that are typical for the Finnish Thai massage display windows. Concretely these elements are: overall visual richness, colors and flowers. I will show how these elements were used in the design of the book through documentation. In addition to this I reflect on the position of the artist's book in relation the Western art field from a broader perspective.

Key words

Artists' book

Book design

Autonomous art

Instrumental art

Sisältö

1 Johdanto	5	5 Open-kirjan suunnittelu	36
1.1 Open-kirja taiteilijakirjana	10	5.1 Kirjan formaatti	38
1.2 Tutkimuskysymys ja metodi	11	5.2 Kansi	41
1.3 Keskeiset käsitteet	12	5.3 Runsaus	46
1.4 Dispositio	12	5.4 Värit	52
		5.5 Kukat	59
2 Open-kirjan ja projektin toteutus	13	5.6 Typografiset ratkaisut	64
2.1 Open-projektin metodi	16	6 Lopuksi	72
3 Näyteikkuna taideteoksena	17	7 Lähteet	77
4 Taiteilijakirjat taideteoksina	23		
4.1 Taiteilijakirjojen historia	27		
4.2 Taiteilijakirjat tänään	32		

1.

Johdanto

Beauty comes from the inside. It's like if I make something according to my own taste, other people can see that it comes from the heart and might like it too. It's beautiful to me, so I just hope other people think so too.

ความสวยงามมาจากข้างใน มันเหมือนเวลาที่ฉันทำบางอย่างตามรสนิยม
ของฉัน คนก็จะเห็นว่ามันมาจากใจ แล้วพวกเขาก็อาจจะชอบมัน มันสวย
สำหรับฉัน ฉันก็หวังว่าคนอื่นจะคิดเหมือนฉัน

- KHIM -

Kuva 1. Valokuva Open-näyttelyn avajaisista Turussa kesäkuussa 2018. Hyry, Adele 2018.

Opinnäytetyöni Lahden muotoiluinsti-
tuutista on omakustanteinen taiteilijakirja
*OPEN – On Thai massage windows in Fin-
land*. Open-kirja oli kolmen vuoden (2015 –
2018) yhteistyöprojekti valokuvausopiskelija
Ida Enegrenin kanssa, jossa tutkittiin thai-
hierontaliikkeiden näyteikkunoiden estetiik-
kaa. Projektissa haastateltiin ja valokuvattiin
kymmentä Thaimaasta kotoisin olevaa naista,
jotka työskentelevät thaihieronnan parissa ja
asuvat Lahdessa, Turussa tai Helsingissä.

Projektin nimi Open tulee valotauluista, jol-
laisen voi löytää lähes jokaisen hierontapai-
kan ikkunasta, mutta nimellä on myös sy-
vempi merkitys. Open-projektin tavoitteena
on haastaa omat ja muiden ennakkoluulot
thaihierontapaikosta. Kysimme, keitä ovat

ihmiset näiden ilmaisuvoimaisten somis-
teiden takana? Miksi niiden estetiikka on
siinä määrin jännitteistä, että ohi kävelevät
ihmiset pyrkivät aktiivisesti olemaan havain-
noimatta niitä? Onko ikkunoiden estetiikka
kitschiä, ironista vai ilmentääkö se vain toi-
senlaista käsitystä kauneudesta?

Haastatteluissa keskustelimme thaihie-
rontapaikkojen ikkunoiden somistuksista
ja pohdimme kysymyksiä mausta, tyylistä
ja kauneudesta sekä luovuuden merkityk-
sestä elämässämme. Vaikka keskusteluiden
lähtökohtina olivat thaihierontapaikkojen
näyteikkunat ja niiden somisteet, päättyivät
keskustelut käsittelemään naisten elämiä,
unelmia, toiveita ja huolia laajemminkin.

Kirjan aineisto rakentuu kymmenestä hen-
kilöhaastattelusta, ikkunansuunnittelijoiden
potreiteista sekä thaihierontaliikkeiden ikku-
noiden valokuvista. Kirjan lopussa on myös
kirjoittamani essee thaihierontaliikkeiden
ikkunoiden estetiikasta ja prosessista. Pro-
jektiin kuului lisäksi taidenäyttely, joka oli
esillä Helsingissä galleria Kalleriassa (25.04.
–29.04.2018) ja Turussa B-galleriassa (20.06.
– 01.07.2018). Open -kirja toteutettiin täy-
sin kaksikielisenä englannin ja thain kielellä.
Haastattelut suoritettiin pääsääntöisesti tul-
kin avustuksella.

Open -projektin alussa sekä minulla että
Idalla oli melko yksipuolinen käsitys thai-
hierontaliikkeiden näyteikkunoiden somis-
tuksista. Ajattelimme, että kaikki ikkunat

näyttävät jollain tavalla samoilta. Aiheeseen perehdyttyämme – sekä runsaiden valokuvien ja erityisesti haastatteluiden myötä – ilmeni kuitenkin selvästi moniulotteisempi kuva näyteikkunoiden somistuksista ja niiden tekijöistä.

Ikkunat ovat yhtä erilaisia kuin niiden tekijätkin, ja niissä ilmenee yhtä monimuotoinen suhde kauneuteen ja luovuuteen kuin ikkunoita on. Joillekin Ikkunansuunnittelijoille, ikkuna oli pelkästään markkinoinnin väline ja hän koki, että se oli hyvä niin kauan kun se viestii toiminnan sisällöstä. Toisille taas näyteikkuna todellakin oli paikka luovuudelle ja suunnittelija oli käyttänyt paljon vaivaa ja aikaa ikkunan suunnitteluun ja toteutukseen. Jotkut käyttivät ikkunaansa varsinaisena

näyteikkunana ja olivat sijoittaneet myynnissä olevia tuotteita ikkunanlaudalle, toiset taas viljelivät tomaatteja ja chilihedelmiä ikkunnassaan ja joku käytti sitä lempiväriinsä korostamiseksi.

Vaikka thaihierontaliikkeiden näyteikkunat ovatkin keskenään hyvinkin erilaisia ja omalaisiaan, niissä voi kuitenkin nähdä tietynlaisia samankaltaisuuksia. Open-kirjan suunnitteluprosessissa hain näitä yhteisiä nimittäjiä, jotka voisin ilmaista kirjan muotoilussa. Näitä visuaalisia elementtejä ovat: yleinen visuaalinen runsaus, värit ja kukat. Lisäksi tilasimme graafiselta suunnittelijalta ja kirjamuotoilijalta Markku Mujuselta projektille oma fontti nimeltään Phuket, jonka pohjana toimivat valokuvat ikkunoiden typografiasta.

Open-kirjan sisältö ja ilmaisu on runsasta ja monimuotoista, ja se yhdistelee monia eri aloja. Lopputulos on yhdistelmä minun ja Idan henkilökohtaista visuaalista ilmaisua, journalistista ja taiteellista sisältöä sekä haastateltavien naisten kertomuksia ja luomuksia. Kirja käsittelee kysymyksiä estetiikasta ja etiikasta ja tämän ohella mukana olleiden naisten elämäntarinoita. Kirjan tekstityypit ovat haastatteluja, jotka on kirjoitettu vuoropuhemuodossa sekä pidempi teoreettinen essee. Kuvallisesti sisältö rakentuu potreteista, ikkunoiden kokokuvista, maisemakuvista sekä näyteikkunoiden somistusten yksityiskohtien valokuvista.

Taitossa on käytetty paljon värejä sekä kirjan sisällä että kannessa. Kirjan kansi rakentuu

värikkästä abstraktista kuvasta ikkunasta ja ”kansipaperista”, joka on kiiltävää muovia. Muovin päälle on painettu kukkakuvio ja kirjan nimi sekä tekijöiden nimet vahvalla keltaisella värillä. Kirja on varsin paksu ja muodoltaan pitkä ja kapea, ja sen muoto muistuttaa ovea tai ikkunaa. Selkä on avoin ja kirja on sidottu yhteen harmaalla langalla, arkit ovat numeroituja. Kirja on omakustanne ja painos 300 kappaletta.

Viidennessä kappaleessa opinnäytetyössäni käyn läpi, miten näitä visuaalisia elementtejä sekä custom-fonttia käytettiin kirjan suunnittelussa. Sen lisäksi esittelen, miten ratkaisimme kirjan kahden kielten yhteensovittamisen pyrkien välttämään kielten välisen hierarkian syntymistä.

1.1 Open -kirja taiteilijakirjana

Taiteilijakirjat ovat tutkija Johanna Druckerin mukaan yksi 1900- ja 2000-luvun elinvoimaisimmista taidemuodoista. Druckerin mielestä kirjateokset ovat erityisen ominaisia juuri postmodernistiselle ja postdigitaaliselle taidemaailmalle. Monille taiteilijoille kirja taideteoksena edustaa vapaampaa ja demokraattisempaa ilmaisumuotoa verrattuna perinteisempiin taideteoksiin kuten maalaukseen tai veistokseen. (Drucker. 1994, 1-3,7)

Vapaampi ilmaisu, sekä kirjalle tyypilliset ominaispiirteet kuten kannettavuus, pitkäikäisyys ja hitaus, olivat osasyitä siihen, miksi halusimme työskennellä juuri taiteilijakirjan muodossa.

Ajatus, että tästä aineistosta tehtäisiin kirja, tuntui koko prosessin ajan luontevalta. Kirjan aihe sekä toteutus postdokumentaarisella metodilla asettaa Open-kirjan jonnenkin taiteen ja journalistiikan välimaastoon. Tulkitseen kuitenkin Open-kirjaa ensisijaisesti taiteilijakirjana eli taideteoksena.

Drucker toteaaakin, että taiteilijakirjat usein liikkuvat eri alojen ja aiheiden intersektioissa ja yhdistelevät substanssia, tekstiä ja kuvia sekä kirjan materialistisia potentiaaleja luovilla ja omaperäisillä tavoilla. Open-kirjan kohdalla sekä aihe että kirjan toteutus, kuten materiaalivalinnat ja visuaaliset ratkaisut, ovat luotuja taiteellisella intentiolla. Myös se, etteivät kuvat ole kylmästi dokumentaarista, vaan niissä näkyy tekijän subjektiiv-

nen tulkinta, vie lopputulosta lähemmäksi taiteellista ilmaisua kuin dokumentaristista journalistiikkaa. Haastattelutkaan eivät ole suoria litterointeja, vaan yhteenvetoja vähintään kahdesta keskustelusta. Haastatteluihin on myös jälkeenpäin lisätty informaatiota ja tehty muokkauksia yhdessä haastattelevien kanssa.

Kirjan dokumentaarinen potentiaali, eli se, että kirjaan mahtuu paljon informaatiota, soveltuu erityisen hyvin moniääniselle taideprojektille, joka rakentuu sekä tekstistä että kuvista. Thaihieronta aiheena herättää monessa ristiriitaisia tunteita. Tämän takia koimme, että on hyvä, jos vastaanottaja voi tutustua teksteihin ja kuviin omassa rauhasaan, pala kerrallaan. Pelkässä näyttelyssä,

joka tilanteena voi olla levoton, aiheen vastaanottaminen olisi mahdollisesti ollut haastavampaa. Näyttely kirjan ohella ja tukena toimii kuitenkin fyysisenä ankkurina projektille, eli konkreettisenä paikkana, jossa kiinnostuneilla oli mahdollisuus tutustua kirjan aiheeseen tietyn rajallisen ajan.

Open -kirja voitti Kultahuipun parhaana vuonna 2018 ilmestyneenä julkaisuna Grafia ry:n järjestämän luovan suunnittelun Vuoden Huiput -kilpailussa. Kirja oli myös yksi viidestä finalistista Valokuvataiteilijoiden liitto ry:n ja Suomen valokuvataiteen museon järjestämässä Vuoden valokuvataidekirja-kilpailussa. Lisäksi OPEN -kirja sai Kaunis kirja-palkinnon Vuoden kauneimmat kirjat kilpailun taidekirjakategoriassa. Kirjasta ja

projektista kirjoitettiin Helsingin Sanomissa, Turun Sanomissa, Turkulainen-lehdessä, Åbo Underrättelser-lehdessä ja Ylessä sekä ruotsiksi että suomeksi, sekä radiossa, että tekstijuttuna. Vierailimme myös Radio Helsingissä kertomassa projektista. Open -projekti sai tukea Suomen Kulttuurirahastolta, Grafia ry:ltä sekä Konstsamfundet -säätiöltä.

1.2 Tutkimuskysymys ja metodi

Open-projektissa vastasin kirjan teksteistä ja ulkoasusta. Opinnäytetyössäni keskityn Open-kirjan suunnitteluprosessiin. Tutkimuskysymykseni on: *Millä tavalla voi käyttää kirjan aineellista sisältöä ja siihen liittyvää estetiikkaa kirjan ulkoasun suunnittelemisessa?* Kysymystä lähestyn Open -kirjan muotoilu-prosessin dokumentoinnin kautta.

Havainnollistan esimerkkien avulla, miten juuri Open-kirjan kohdalla käytin thaihierontaliikkeiden näyteikkunoiden ominaisia esteettisiä ja visuaalisia elementtejä kirjan toteutuksessa. Tämän ohella pohdin myös kirjan positiota taideteoksena laajemminkin mitattavalla teoreettisella taustoittamisella.

1.3 Keskeiset käsitteet

Taiteilijakirja (eng. artist's books) on taitelijan tekemä kirjateos, jossa kirjan muoto on yhtä merkittävä teoksen olemukselle kuin kirjan sisältämät tekstit ja/tai kuvat.

Autonominen taide tarkoittaa, ettei taide ole riippuvainen jostakin sen ulkopuolisesta asiasta. Autonominen taide on länsimaisen modernin ajan käsite. Antiikin ja keskiajan

taidetta koskeva ajattelu ei juurikaan tunnustanut taiteen itseisarvoa, vaan taidetta ajateltiin jossakin laajemmassa kontekstissa: taide saattoi olla moraalisesti hyödyllistä, välittää tietoa tai ohjata todellisen tiedon pariin tai esittää mahtavia ja vauraita henkilöitä. (Tieteen termipankki)

Välineellinen taide on autonomisen taiteen vastakohta tarkoittaen, että taiteen tehtävä on nimenomaan edistää jotakin muuta asiaa kuin vain taiteen omaa, esimerkiksi poliittisia arvoja. Fyysinen kirja objektina tulkitaan yleisesti välineenä ja asettuu näin mielenkiintoiseen positioon modernin taiteen kentällä.

1.4 Dispositio

Opinnäytetyöni rakenne on jaettu kolmeen

osaan. Ensimmäinen osa, kappaleet yksi ja kaksi, keskittyvät projektin taustoittamiseen. Toinen osaa, kolmas ja neljäs kappale, keskittyy projektin teoreettisiin ja filosofisiin tausta-ajatuksiin. Ensin käyn läpi millä tavalla näyteikkuna voidaan tulkita taideteoksena. Sen jälkeen tarkastelen, miten taiteilijakirja asemoituu taiteen kentällä. Toiseksi viimeinen kappale seuraa Open -kirjan muotoiluprosessin dokumentointia ja viimeisestä kappaleesta löytyy opinnäytetyön yhteenveto sekä itsearviointi.

2.

Open-projektin ja kirjan toteutus

I want people to stop in front of the window and enjoy it.

The waving cat is welcoming them, like “come here”.

14

ฉันอยากให้คนมาหยุดที่หน้าร้านแล้วก็มีความสุขกับหน้าต่างร้าน แมว
ก็มักเป็นตัวเรียกคน ว่า “มานี่”

- LUCKY -

Open-projektin varsinainen lähtölaukaus oli pienimuotoinen zine, joka tein Muotoiluinstituutin taidekurssilla vuonna 2015. Tuolloin kävin itse valokuvaamassa thaihierontaliikkeiden ikkunoita ja koostin kuvista lehtiön, jonka sidoin yhteen langalla. Zinen jälkeen haluaisin sukeltaa syvemmälle aiheeseen ja nimenomaan keskustelujen kautta, eli puhua ikkunoiden estetiikasta ikkunasuunnittelijoiden kanssa. Halusin myös tehdä yhteistyötä valokuvaajan kanssa ja otin pian yhteyttä valokuvausopiskelija Ida Enegreniin, jonka kanssa olin ennenkin tehnyt yhteistyötä.

Työ lähti liikkeelle mittavalla kenttätyöllä hitaasti, mutta varmasti. Vuonna 2015 aloitimme Lahdessa ottamalla yhteyttä ikkunasuunnittelijoihin oville koputtelemalla.

Aineiston kerääminen kesti pitkään ja sitä tehtiin Lahdessa, Turussa ja Helsingissä. Haastattelimme kaikki kymmenen suunnittelijaa kahdesti ja pääsääntöisesti tulkin avulla. Litteroin ja editoin haastattelut ja sen jälkeen tekstit käännettiin vielä thaikielelle. Käännöksen jälkeen veimme tekstit suunnittelijoille ja he saivat antaa hyväksyntänsä tai tehdä niihin muutoksia tai lisäyksiä.

Samanaikaisesti Ida valokuvasi ikkunasuunnittelijat ja kävi myös valokuvaamassa ikkunoita eri kaupungeissa. Hän kuvasi kirjassa esiintyvien naisten ikkunoiden lisäksi myös muita thaihierontaliikkeiden ikkunoita, jotta meillä olisi mahdollisimman paljon materiaalia ja sitä kautta syntyisi laajempi kuva ikkunoiden estetiikasta. Pohjatyönä tapasim-

me myös Pro-tukipiste ry:n työntekijöitä ja keskustelimme thaihieronnan parissa työskentelevien naisten tilanteesta suomalaisessa yhteiskunnassa laajemmin. Pro-tukipiste on asiantuntijajärjestö, joka edistää seksi- ja erotiikka-alalla toimivien ihmisten sekä ihmiskaupan uhrien osallisuutta ja oikeuksia. Pro-tukipisteen kautta saimme tukea projektimme ja löysimme muun muassa relevanttia kirjallisuutta aiheesta. Päätimme myös, että kaikki kirjan myynnin tuotto menee suoraan lahjoituksena Pro-tukipisteen toiminnalle.

2.1 Open -projektin metodi

Kirja toteutettiin postdokumentaarisella metodilla eli journalistisia ja taiteellisia tavoitteita yhdistäen. Postdokumentaarinen metodi tarkoittaa konkreettisesti etäisyyden

ottamista tiukasta journalistisesta näkökulmasta ja että subjektiivinen läsnäolo sekä luovat tulkinnat dokumentaristissa töissä ovat sallittuja (Choi 2012, 17). Open -kirjan kohdalla tämä näkyy erityisen hyvin kuvissa, joissa on omanlaisensa, miltei runollinen tunnelma. Halusimme siis välttää kylmästi objektiivisen lähestymistavan, jossa me näyttäisimme, miten asiat ovat ikään kuin neutraalisesta positioista käsiin. Sen sijaan halusimme, että prosessi ja lopputulos olisivat paljon moninaisempia ja läpinäkyvämpiä, ja että sekä minun että Idan subjektiivinen läsnäolo ja tulkinta saisivat ja niiden pitäisikin näkyä niin kuvissa kuin teksteissäkin. Teksteissä tämä ilmenee siinä, että myös meidän ja ikkunansuunnittelijoiden välisiä väärinymmärryksiä ja epäselvyyksiä säilytettiin

lopullisissa haastatteluissa. Esimerkiksi, kun kysyimme yhdeltä haastatellulta, näkeekö hän itse itsensä luovana ihmisenä, vastaus oli: ”Mitä luova tarkoittaa?”. Tämä havainnollistaa selvästi, kuinka eri maailmoista tulemme ja mitä näiden eri maailmojen kohtaaminen voi tarkoittaa.

Kirjan suunnitteluvaihe oli melko lyhyt. Kenttätyön jälkeen ja osittain vielä ollessa kesken ruvettiin syksyllä 2017 suunnittelemaan kirjaa. Deadline oli näyttelyn avajaiset Galleria Kallerissa Helsingissä keväällä 2018, joka oli samalla kirjan julkaisutilaisuus. Kirjan muotoiluprosessia on dokumentoitu kapaleessa viisi, jossa käyn läpi, miten näyteikunoissa esiintyviä elementtejä on käytettyjä kirjan muotoilussa.

3.

Näyteikkuna taideteoksena

Yes, I think I'm creative in that way. I'm always thinking like "Okay, how do I do this and should I design something". When I was younger I loved painting and I still like it, but I don't have time to do that now.

ใช่ค่ะ ฉันคิดว่าฉันสร้างสรรค์นะ ฉันชอบคิดว่า "ฉันจะทำอย่างนั้นหรือออกแบบอะไรสักอย่างดีมั๊ย" ตอนฉันยังเด็กฉันชอบระบายสี แล้วก็ยังชอบอยู่ แต่ฉันไม่มีเวลาในตอนนี้

- MAY -

Minua on aina askarruttanut, minkälaisia objekteja tai konsepteja kutsutaan taiteeksi ja ketkä sen päättävät. Taidehistorian opiskelun ja taiteen tutkimisen sekä taidekriittikona toimimisen kautta minulle on syntynyt varsin kriittinen käsitys taidemaailmasta ja sen valtarakenteista. Miksi esimerkiksi thail hierontaliikkeen ikkuna ei voisi olla teos? Ikkunan takana on usein selvästi luova tekijä ja ikkuna on usein toteutettu hyvinkin omaperäisellä tavalla. Onko taideteoksen tekijän aina oltava henkilö, joka itse näkee itseänsä taiteilijana?

Käsittelen seuraavaksi lyhyesti sitä, miten länsimaalaista taideteosta on perinteisesti tulkittu ja sitä, miten on mahdollista väittää, että myös näyteikkuna voisi olla teos. Tämä

on relevanttia, jotta voidaan ymmärtää koko projektin tausta-ajatus sekä se, miksi myös fyysinen kirja voi olla teos, vaikka taiteilijakirja voikin olla vaikeaa positioida samalle viivalle perinteisemmän taideteoksen kanssa.

3.1 Immanuel Kant ja autonominen taide

Länsimaalaisessa taidemaailmassa vallitsee yhä pitkälti modernistinen käsitys taiteesta alkuperäisenä ja omaperäisenä objektina tai konseptina. Filosofi Immanuel Kantin (1724–1804) käsitys nerosta ja taiteesta neron luovan työn tuloksena kuvataan usein yhtenä länsimaalaisen taiteen peruskivistä. Kirjassaan *Arvostelukyvyn kritiikki* (1790) Kant ottaa muun muassa jyrkkää etäisyyttä mimesiksen käsitteeseen eli siihen, että hyvää taidetta on taide, joka parhaiten jäljitte-

lee todellisuutta. Kantin neron käsitykseen liittyy vahvasti ajatus luonnonlahjakkuudesta ja subjektin yksilöllisestä ilmaisusta. Taiteilijanero oli Kantin mukaan ihminen, joka pystyi luomaan uusia (metafyysisiä) sääntöjä taiteelle. Taiteen säännöt tulivat Kantin mukaan ikään kuin luonnosta, mutta erityslahjakkaiden ihmisten kautta. Nämä säännöt olivat kuitenkin metafyysisiä, niitä ei pystytty kuvamaan sanoin eikä kertomaan niin, että joku muu pystyisi toistamaan kyseisen luovan teon. (Kant 2003, 166; McMahan 2013, 90)

Tärkeä osa länsimaalaista modernistista taidekäsitystä on myös käsitys taideteoksen autonomisuudesta. Taide taiteen takia, *L'art pour l'art*, eli taiteen ei siis kuuluisi olla väline mihinkään muuhun eikä viestiä muusta

kuin taiteilijaneron luovuudesta ja kyvystä luoda jotain aivan uutta tyhjästä. Keskiössä on siis ihminen jumalan sijaan ja tämä johti aikanaan modernismin syntymiseen ja taiteen abstraktioon 1900-luvun alussa. Tämä käsitys taiteesta oli valtava muutos esimodernistiselle taiteelle, jossa taiteilija oli kirkon, aateliston tai 1800-luvulla porvariston palveluksessa ja taiteilijan pääsääntöisen tehtävä oli kopioida luontoa. (Bourdieu 2000, 103)

Ei ole sattumaa, että modernistinen taide syntyi samoihin aikoihin kuin kamera keksittiin. Luonnon kopioimisen sijaan kuvataiteelle oli 1800-luvun lopussa löydettävä uusi tehtävä yhteiskunnassa, jossa usko ihmisen ylemmyyteen oli vahvempi kuin koskaan. Luovasta nerosta tuli tämän yhteiskunnan uusi sankari-

myytti. Jos yhteiskunnallinen positio oli ennen jumalan sanelemaa, oli se nyt luonnon määräämää. (McMahon 2013, 72–73)

Kantin taidekäsityksen merkitys länsimaalaiselle kuvataidekentälle näkyy selvästi muun muassa tekijänoikeuslaissamme, jossa määritellään minkälaiset objektit tai luovan työn tuotokset ovat teoksia ja tämän mukaan nauttivat tekijänoikeussuojaa. Jotta luovan työn tuotos olisi laillisesti tekijänoikeussuojattu, on sen ylitettävä niin sanottu teoskynnys. Teoskynnyn ylittämiseksi on teoksen oltava omaperäinen ja alkuperäinen ihmisen luovan työn lopputulos. Esimerkiksi robotin tai eläimen tekemä ”teos” ei toistaiseksi nauti tekijänoikeussuojasta. Alkuperäisyys tässä kontekstissa tarkoittaa, ettei teos ole kopio vaan

alkuperäinen toteutus. (Barron 2011, 28–29)

Tätä varsin myyttistä ja metafyyssistä käsitystä puhtaasta taiteesta on toki kritisoitu. Muun muassa sosiologi Pierre Bourdieu (1930–2002) kuvaa tätä muutosta välineellisestä vapaaseen, puhtaaseen taiteeseen hyvin kirjassaan *Les Regles de l'art* (Editions du Seuil 1992,). Kirjassaan Bourdieu kuvaa autonomisen taideihanteen syntymistä aikana, jolloin porvaristo toimi taiteen mesenaattina. Ajatus vapaasta taiteesta tarkoitti, että taidetta ei tulisi tehdä rahallisista tai poliittisista syistä vaan puhtaasti taiteen takia.

Tämä johti siihen, että taidetta, jonka tehtävä oli esittää tietty ajatus tai agenda, tai jonka tarkoitus oli myydä tai viihdyttää, ei nähty

”puhtaana” taiteena. Todellisuudessa kuitenkin vain ne taiteilijat, jotka olivat jo taloudellisesti riippumattomia porvariston kukkaroista, pystyivät luomaan niin sanottua puhdasta tai vapaata taidetta. Bourdieu kuvailee ajatusta vapaasta, puhtaasta taiteesta ja siihen liittyvää neromyyttiä sekä hyvän maun käsitettä ensisijaisesti mekanismina, jolla luodaan hierarkioita eri ihmisryhmien ja yhteiskuntaluokkien välillä. (Bourdieu 2000, 112; Bourdieu 1984, 6) On esimerkiksi symptomaattista, että naisia ja rodullistettuja ihmisiä on historian saatossa hyvin harvoin kutsuttu neroiksi.

Myös Walter Benjamin (1892–1940) on kirjoittanut modernistisesta taidekäsityksestä kriittisesti. Benjamin puhuu muun muassa siitä, että taideteoksen statuksen saaneella

objektilla on tietty ”aura”. Hän kuvailee tätä kauneuden kultiksi ja vertaa kokemusta taiteesta uskontoon. Benjamin ajattelee, että jos uskotaan sokeasti nerouteen ja puhtaaseen taiteeseen, uskotaan myös, että tämä poikkeava lahjakkuus voitaisiin ikään kuin kokea taideteoksen kautta. (Benjamin, 1968, 224). Teos toimii tässä kontekstissa samalla tavalla kuin pyhäinjäännös. Tämän takia esimerkiksi taidevääreännökset ovat ongelmallisia. Vääreännöksen edessä katsoja luulee kokevansa jotain erityistä, mutta käykin ilmi, että kokemus oli valheellinen ja objektilta häviää hetkessä taiteen aura.

Jos kuitenkin päätetään uskoa luovaan teon erityislaatuisuuteen – eli siihen, että tietyillä yksilöillä on luonnon antama lahja luoda

uutta tyhjästä – eikö silloin ole otettava huomioon myös taiteellisen menestyksen mahdolliset hidasteet, kuten luokka, sukupuoli ja etnisuus? On siis etsittävä luovia ihmisiä ja tekoja myös taidemaailman ulkopuolelta. Jos thaihierontaliikkeen ikkunan somistus on luovan työn tuotos ja se on omaperäinen ja alkuperäinen objekti, miksi sitä ei voitaisi kutsua taideteoksiksi? Siksi, koska näyteikkuna on välineellinen, koska tekijä ei ole sitä niin ajatellut? Voiko taideteos syntyä ikään kuin vahingossa? Ovatko taiteilijoita vain henkilöt, joilla on taiteilijan positio esimerkiksi tietynlaisen koulutuksen kautta institutionaalisessa taidemaailmassamme?

Nämä olivat Open:in teoreettisia lähtökohtia ja ne kulkivat mukana sekä aineiston kerää-

misvaiheessa että kirjan toteutuksessa. Ajatus välineellisestä taideteoksesta vie meidät myös sujuvasti keskusteluun siitä, voiko myös kirja olla taideteos.

Hyvin konservatiivinen tulkinta taideteoksesta on objekti, joka on ainoaa laatuaan eli esimerkiksi maalaus tai veistos. Tästä syystä myös valokuvilla oli pitkään epämääräinen positio taideteoksena. Tänä päivänä sekä valokuvalla, konseptitaiteella, performanssilla ja taideinstallaatiolla on kuitenkin jo vakiintunut positio taidemaailmassa. Kirjan kohdalla teksti ylittää luonnollisesti teoskynnyksen, mutta kirja objektina on yleisesti sekä välineellinen että monistettavissa oleva objekti ja tämän takia usein vaikeaa tulkita visuaaliseksi taideteokseksi. Taiteilijakirja on tästä poikkeus. Avaan seuraavassa kappaleessa, miksi näin on.

4.

Taiteilijakirja taideteoksena

When you draw or make something with your hands you can forget your lonely heart and channel your emotions into your art. So yes, I do feel like an artist. Maybe I'm not that good, but it makes me happy.

.....
 เวลาที่คุณทำอะไรด้วยมือ หรือเวลาวาดรูป คุณก็จะลืมความเหงาในหัวใจของคุณ คุณจะได้อารมณ์ลงไปในศิลปะ ดังนั้น ฉันก็คิดว่าฉันรู้สึกว่าคุณเป็นศิลปิน
 ฉันอาจจะไม่ได้เก่งมากนัก แต่มันก็ทำให้ฉันมีความสุข

Open -kirja toteutettiin postdokumentaarisella metodilla eli journalistista ja taiteellista sisältö yhdistäen. Näen kuitenkin Open-kirjan ensisijaisesti taiteilijakirjana. Open-teos ei mielestäni olisi voinut olla mikään muu kuin kirja, sillä se oli täydellinen taidemuoto keräämämme aineistolle – eli pitkien tekstien ja kuvien yhdistämiselle monimuotoisesta ja ristiriitaisesta aiheesta. Open-kirjan ulkoasu on myös hartaasti mietitty. Materiaalivalinnat, kirjan ulkomuoto ja painotekniset ratkaisut on toteutettu ajatuksella ja taiteellisella intentiolla. Kirjan yhteydessä järjestettiin myös taideinstallaatio. Kirjan ja näyttelyinstallaation yhdistelmä on konsepti, jota muun muassa ranskalainen valokuvataiteilija Sophie Calle on käyttänyt. Hän oli tämän takia selvä henkilökohtainen esikuva Open-projektille.

Kuten näyteikkunat, myös kirja teoksena kyseenalaistaa perinteisen länsimaalaisen taidekäsityksen erityisesti välineellisyytensä ja monistettavuutensa takia. Kirja, joka tuetaan kirjallisuuden kontekstissa, nähdään objektina, joka ensisijaisesti välittää sisällön eli tekstiteoksena. Kirjan visuaalisuus on tässä yhteydessä ollut hierarkkisesti selvästi tekstin alainen. Kirjan ulkomuotoa saatetaan kommentoida, mikäli se on erityisen onnistunut tai kiinnostava, mutta ulkokuori ei ole välttämätön teoksen olemukselle ja onnistumiselle. Taiteilijakirjan kohdalla tämä suhde on paljon monimutkaisempi.

Taiteilijakirjaa konseptina ei ole aivan yksinkertaista määritellä ja on monta eriävää mielipidettä siitä, mitkä objektit kuuluvat tä-

hän kategoriaan. Ehkä helpoin tapa lähestyä tätä kysymystä on pohtia, mitä taiteilijakirja *ei ole*. Muun muassa kirjailija ja taiteilija Johanna Drucker pyrkii tähän kirjassaan *The century of Artists' Books* (Granary Books 1994). Ensinnäkin hän linjaa, ettei taiteilijan tekemä kirja *ole* automaattisesti taiteilijakirja kuten ei ole myöskään kirja, joka kertoo taiteilijasta, tai esimerkiksi veistokset, jotka on tehty kirjoista tai teos, jossa on jonkinlaista kirjamaisuutta. Taiteilijakirjaksi määrittelemiseksi ei myöskään riitä, että on kyse yleisesti hyvin kauniista ja laadukkaasta kirjasta. Jotta kirjaa voidaan kutsua taiteilijakirjaksi, pitää sen Druckerin mielestä perustua kirjan ontologisiin erityispiirteisiin kirjan visuaalista ja materialistista potentiaalia intentiolla hyödyntäen. Taiteilijakirja on siis omaperäi-

nen teos, jossa kirjan fyysinen toteutus ei ole pelkästään väline sisällön välittämiseksi, vaan olennainen osa kokonaisuutta. Toisin sanoen taiteilijakirja on teos, joka ei kerro tarinaansa pelkästään kirjan sisällöllä vaan yhtä paljon itse kirjalla. (Drucker 1994, 10–11)

Kirjassa *Artists Who Makes Books* (Phaidon Press 2017) taiteilija ja kirjoittaja Claire Lehmann nostaa esille, että taiteilijat, jotka tekevät kirjateoksia, eivät tyypillisesti rajoita itseään vain yhteen taidemuotoon. (Lehmann 2017, 9) Myös Druckerin mielestä taiteilijakirjat ovat suhteellisen vaikeaa määritellä, koska objekteina ne toimivat usein eri taidemuotojen tai alojen välimaastossa. Ilmi-selvin näistä on teksti- ja kuvataiteen välinen suhde, joka taiteilijakirjoissa on erityisen

tarkkaan harkittua. Lisäksi tulee kuitenkin myös kirjan aihe, joka tuo oman visuaalisen potentiaalinsa kokonaisuuteen. Taiteilijakirjojen kuvataan usein edustavan jonkinlaista vapautta ja usein myös demokratiaa, erityisesti verrattuna perinteisiin taideteoksiin.

Drucker toteaa, että monet taiteilijat haluavat työskennellä kirjan parissa sen dokumentarististen mahdollisuuksien takia. Kirjaan on yksinkertaisesti mahdollista sisällyttää paljon informaatiota. Toiset taitelijat taas suosivat kirjaa ilmaisuvälineenä sen hienovaraisuuden, muovattavuuden ja monipuolisuuden vuoksi (Drucker 1994, 9). Taiteilijakirjoja luodaan siis siellä, missä eri alat ja ilmaisumuodot kohtaavat, niiden intersektiossa. Drucker kutsuu tätä eräänlaiseksi toiminnan vyöhykkeeksi ja

toteaa, että tämän takia ei ole mielekasta yrittää löytää mitään liian tiukkaa määritelmää taiteilijakirjalle. (Drucker 1994, 15)

Open-kirjan suhteen löydän paljon yhteistä Lehmanin ja Druckerin taiteilijakirjojen kuvauksista eri aloja yhdistävinä teoksina. Open-kirjassa yhdistyvät miltei kaikki omat henkilökohtaiset erityisintressini ja taitoni: ensinnäkin kirjan aihe pyörii estetiikan eli kauneuden filosofian ympärillä, toiseksi pääsin hyödyntämään taustaani toimittajana haastattelujen kautta ja kolmanneksi käytin kirjasuunnittelijan taitojani teoksen muodon kautta. Koen, että tärkein tekijä näiden eri perspektiivien ja taitojen yhteen tuomisessa oli graafinen suunnittelu. Graafinen suunnittelija eri aloja yhdistävänä tekijänä on jo-

tain, mistä myös tutkija ja kriitikko Annette Gilbert kirjoittaa kirjassa *Publishing as Artistic Practice* (Sternberg Press 2016). Gilbert toteaa, ettei ole harvinaista, että taiteilijoilla, jotka tekevät kirjoja, on tausta joko graafisessa suunnittelussa tai painoalalla. Hän jopa kuvaa graafista suunnittelua puuttuvana linkkinä teksti- ja kuvataiteen välillä.

There is yet a further practice that overlaps with publishing that must be taken into consideration: namely graphic design, which according to Alexander Starre, “is the missing link between visual art and literature.” In a united polemic against the practice of industrially mass-producing printed matter, the graphic design scene has recently made an assertive claim for the artistic ambitions of their practice and their products.
(Gilbert, 2016:12)

Taiteilijakirjat ovat siis teoksia, jotka välittävät merkitystä esimerkiksi tekstien ja kuvien vastakkainasettelulla ja tähän liittyvällä substanssin jäsentämisellä, osien tietoisella järjestelyllä ja kirjan materialistisilla ja painoteknisellä ratkaisulla. Muodollisesti teos voi perustua perinteiseen codex-formaattiin tai vaikka rullaan, taitettavaan haitariin tai jopa irrallisiin osiin laatikossa. Kirjateoksilla on mahdollisuus luoda erittäin kompleksisia kokonaisuuksia, jossa sekä sisällöstä että kirjan ulkomuodosta syntyy ehjä synteesi ja vuoropuhelu.

Taiteilijakirja on erityislaatuinen taideteos myös sen takia, että sitä saa ja pitääkin koskea. Fyysinen kirja tuntuu, tuoksuu ja painaa kädessä. Kirjan viehättyvyys tulee lisäksi sen käytön kautta eli siitä, että se on rajattu ja

kompakti objekti sekä monistettavissa, kannettava ja henkilökohtainen kokonaisuus. Taiteilijakirjan erityispiirre on myös siinä, että lukijan kokemus siitä voi olla hyvinkin intiimi. Kirja kulkee mukana, siihen voi rakentaa pidemmän läheisen suhteen ja siihen voi aina palata. Kirja toimii aivan erityisellä tavalla julkisen ja yksityisen välillä. Sitä voi lukea bussissa, peiton alla, sisällä tai ulkona, ja sen voi aina sulkea ja avata uudestaan.

4.1 Taiteilijakirjojen historia

Mistä sitten ajatus taiteilijakirjasta lähti? Vaikka kirjataiteella on pitkät juuret keskiaikaisista käsintehtyistä kirjoista lähtien – William Morrisin (1820–1895) tai William Blaken (1757–1827) taidokkaita kirjateoksia 1700- ja 1800-luvuilta unohtamatta – kuvataan 1900-luvun alun avantgardea usein

uraaurtavana hetkenä taiteilijakirjojen kehitykselle (Moeglin-Delcroix 2016, 4). Ennen ensimmäisen maailmansodan syttymistä taiteilijaryhmät eri puolilla Eurooppaa rupesivat käyttämään painotuotteita, kuten pamfletteja, julisteita, manifesteja ja kirjoja, ilmaistakseen ajatuksiaan maailmanmenoista. Muun muassa Italialaiset futuristit, kuten Filippo Marinetti (1876–1944) tekivät monimutkaisia typografisia ja materialistisia kokeiluja poliittisen manifestin muodossa. (Drucker 1994, 52)

Myös venäläiset futuristit ja erityisesti futuristiset runoilijat olivat kiinnostuneita kirjasta ja sen taiteellisesta ja vastakulttuurisesta potentiaalista. Venäläisen vallankumouksen (1917) jälkeen syntyi proletaarinen taidesuuntaus

konstruktivismi. Konstruktivistiset avantgardetaiteilijat olivat edelläkävijöitä muun muassa valokuvan ja kollaasin käytössä taiteellisessa ilmaisussa. Myös julistetaide, teollinen muotoilu ja kirjat, eli yleisesti ilmaisumuodot, jotka ovat monistettavissa ja välineellisiä, olivat konstruktivististen taiteilijoiden luovan työn keskiössä. Esimerkkejä tästä ovat Aleksandr Rodtšenkon (1891–1956), Vladimir Tatlinin (1885–1953) ja El Lisitskin (1890–1941) konstruktivistiset kirjakokeilut, jotka perustuivat dynaamisiin typografisiin ja muodollisiin kokeiluihin. (Drucker 1994, 45–47)

Konstruktivistinen taide oli sosialistinen vastareaktio länsimaalaiselle aiemmin kuvaamallaan porvarilliselle taidekäsitteelle taiteesta omaperäisenä ja alkuperäisenä ob-

jektina sekä kapitalistisille taidemarkkinoille. Myös länsimaalaiset taiteilijat inspiroituvat konstruktivistien kirjateoksista ja muotokielestä, minkä seurauksena syntyi selvästi epäpoliittisempi kansainvälinen modernistinen tyyli. Dada, Bauhaus Saksassa ja De Stijl Alankomaassa ovat esimerkkejä tästä uudesta muotokielestä, jossa kirjat ja painotyöt olivat tärkeä osa.

Kritiikki modernistista porvarillista taidekäsitteestä kohtaan kasvoi yhä vahvemaksi toisen maailmansodan jälkeen. Taidemaailman keskus oli toisen maailmansodan jälkeen siirtynyt pakolaisvirtojen kautta Euroopasta Yhdysvaltoihin, ja 1960-luvulla amerikkalaiset taiteilijat kääntyvät yhä selkeämmin perinteisestä taiteesta. Tämän seurauksena syntyi

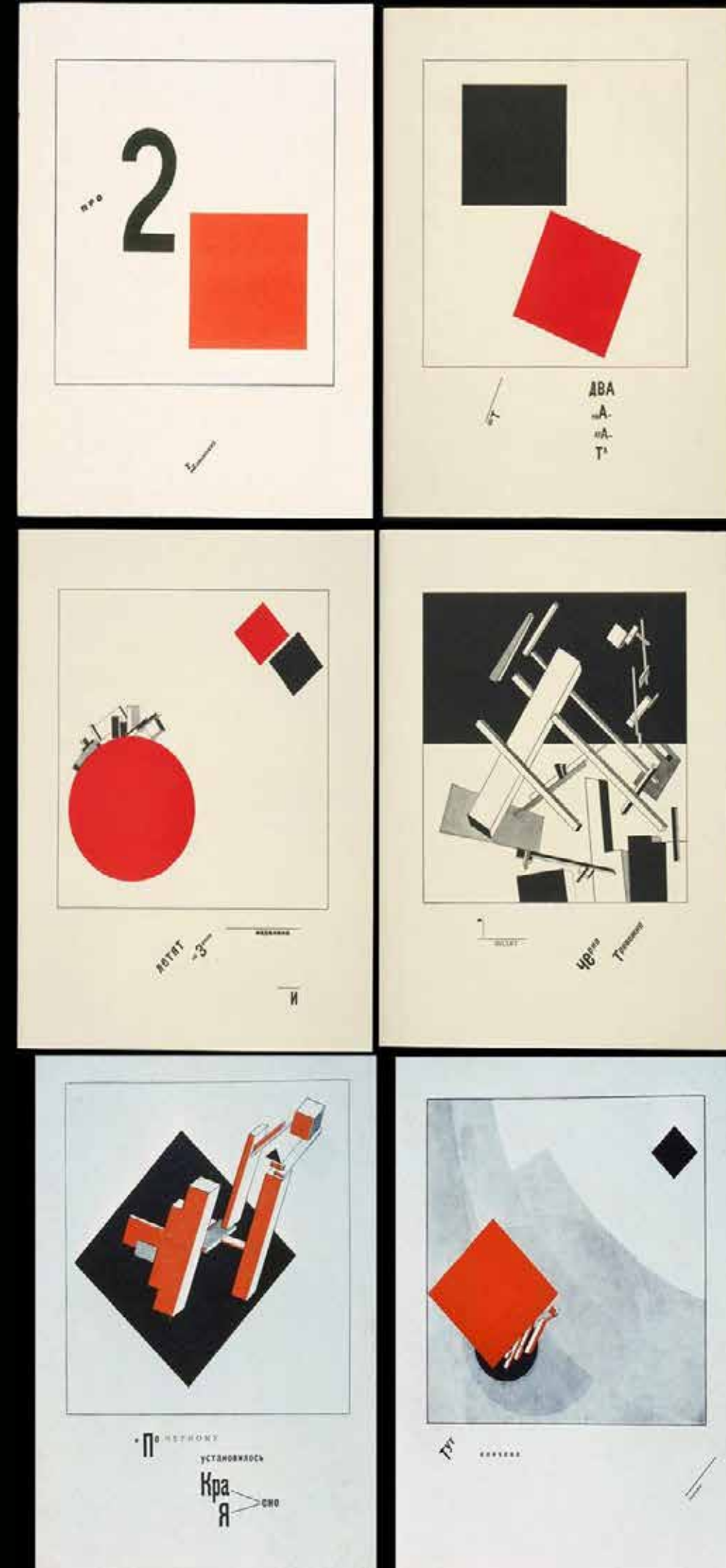
Kuva 2.

Kuva 3.

Kuva 2: Zang Tumb Tumb on italialainen futuristi Filippo Marinettin suunnittelema graafinen runo. Zang Tumb Tumb julkaistiin lehdissä vuonna 1912 ja taiteilijakirjana vuonna 1914. Marinetti mieletään usein futurismin perustajaksi.

Kuva 3: Italialainen futuristi Fortunato Depero suunnitteli pultilla sidotun kirjan Depero Futurista vuonna 1927 eräänlaiseksi kannettavaksi museoksi tai käyntikortiksi urastaan. Taiteilijakirja sisältää maalauksia, veistoksia, tekstiili- ja arkkitehtonisia töitä, teatteri- ja mainostöitä, sanapelejä, manifesteja ja kritiikkejä hänen töistään useilla eri kielillä.

Kuva 4.

Kuva 5.

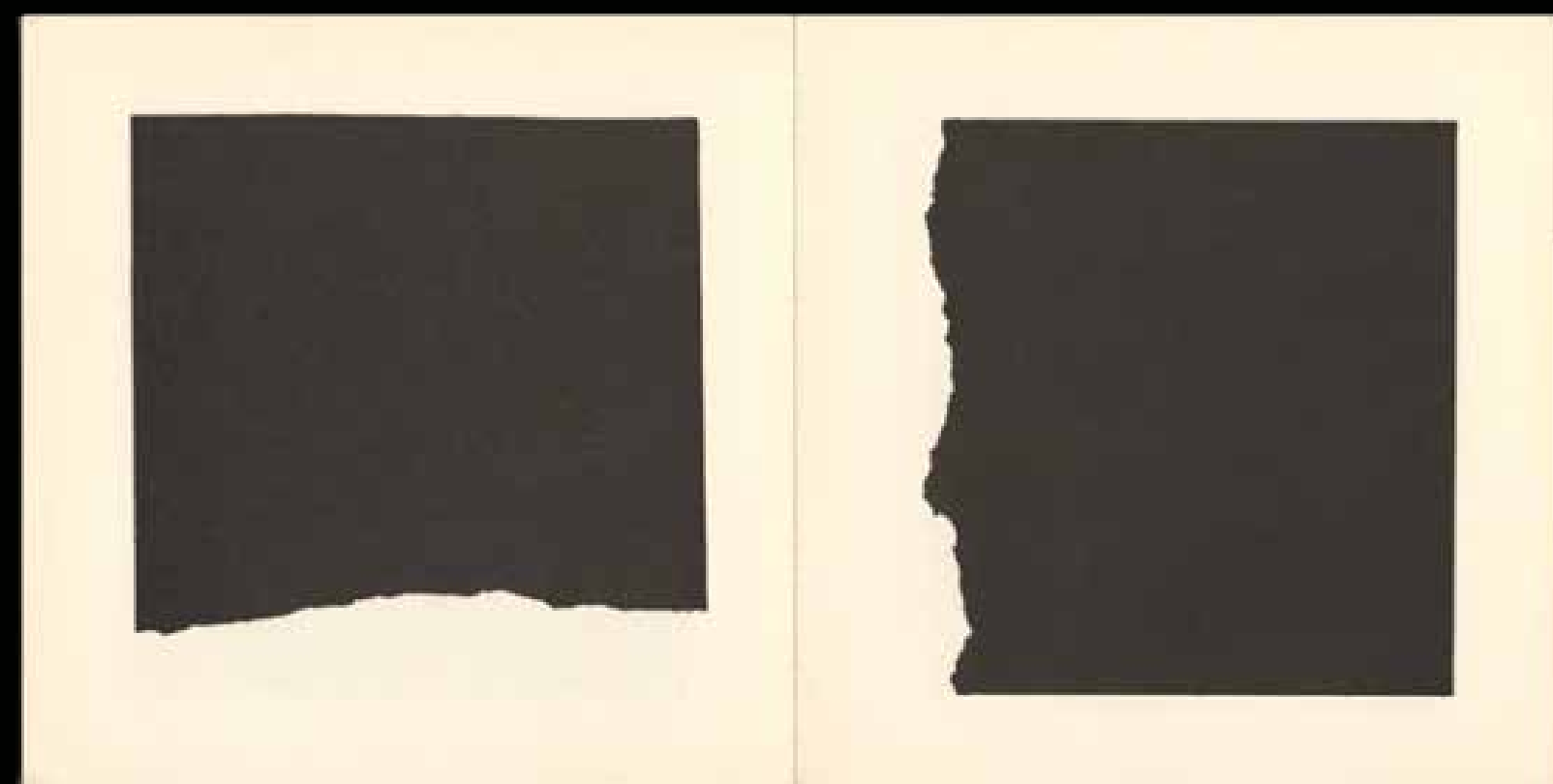

Kuva 6.

Kuva 4: Kahden neliön tarina on venäläisen avantgardistin Lazar Markovitš El Lisitskin suprematisinen lastenkirja. Kirjassa on 33 sanaa ja kymmenen abstraktia kuvitusta. Kirja on tarkoitettu lapsille ja sen ensimmäisellä sivulla löytyy ohjeita siitä, miten kirjaa kuuluu lukea.

Kuva 5: Aleksandr Rodtšenkon suunnittelema kanssi Sergei Tretyakovin kirjaan. Konstruktivistina tunnetun Rodtšenkon keskeisiä ilmaisumuotoja olivat graafinen suunnittelu, valokuvaus ja kuvayhdistelmät. Hän suunnitteli sekä kirjoja että lehtiä ja teki yhteistyötä niin runoilijoiden kuin poliittisten toimijoiden kanssa.

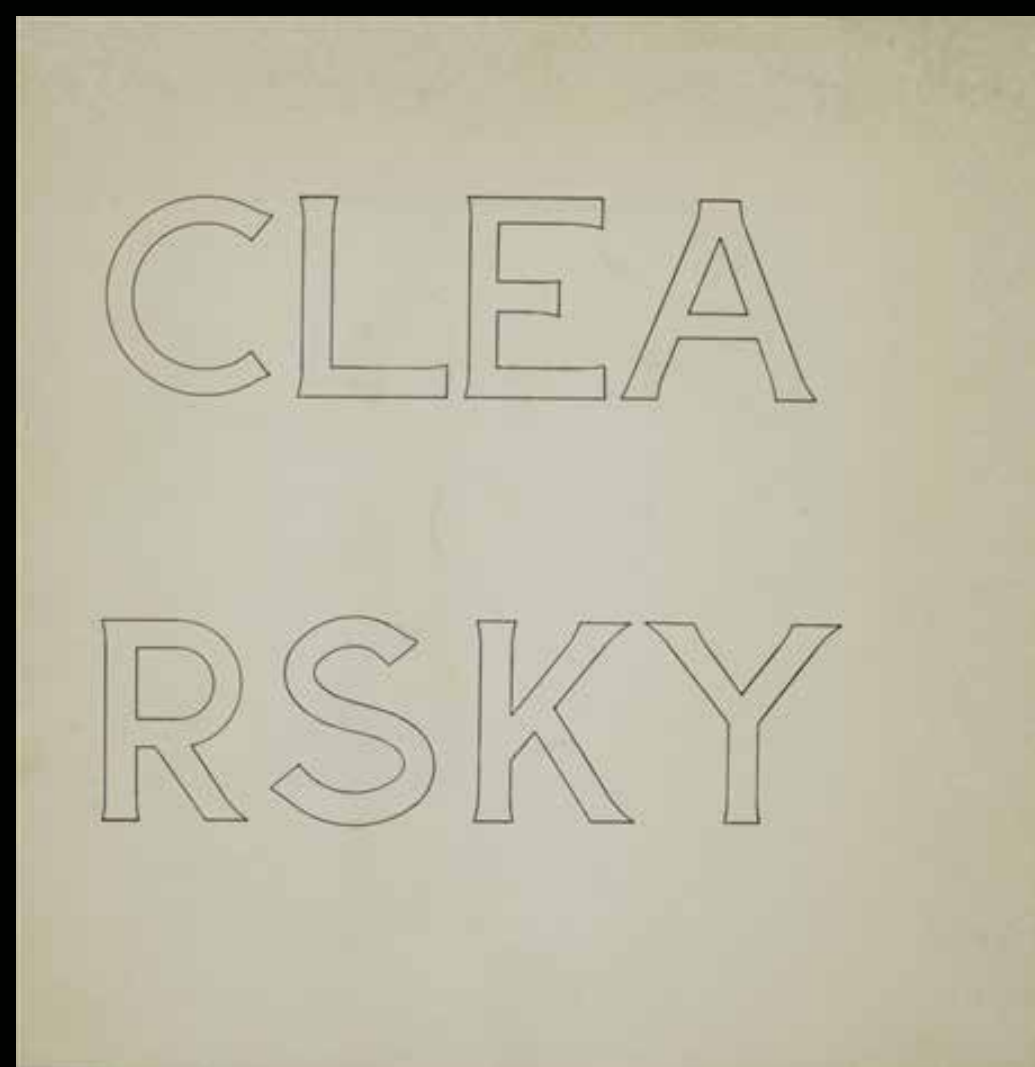
Kuva 6: Aleksei Ganin kirja *Konstruktivismi* oli ensimmäinen teoreettinen tutkielma konstruktivismista, joka oli keskeinen avantgardistinen taiteellinen ja intellektuaalinen liike Venäjällä vuoden 1917 vallankumouksen jälkeen. Kirja julkaistiin vuonna 1922 ja se sisältää jyrkän vallankumouksellisen vastalauseen ja jopa sodanjulistuksen perinteistä porvarillista taidetta vastaan.

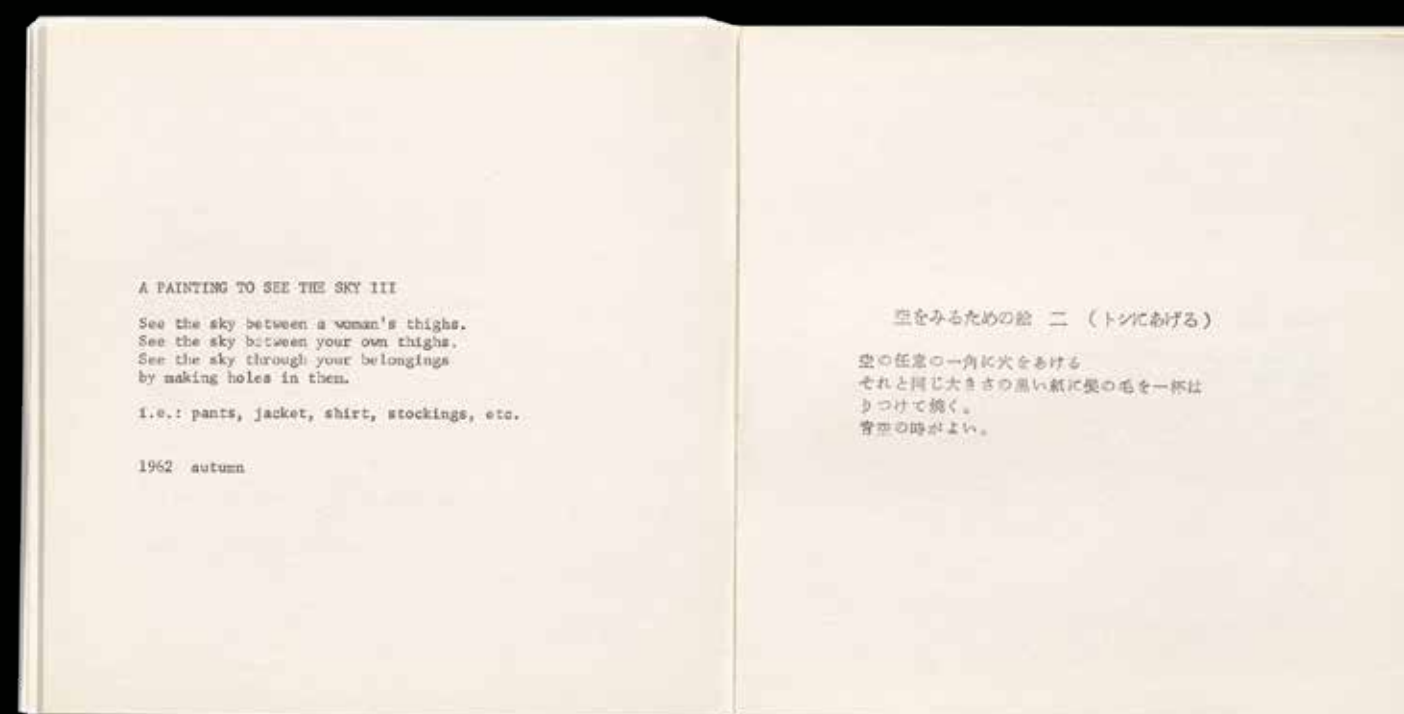
Kuva 7.

Kuva 8.

Kuva 9.

Kuva 10.

Kuva 7: Aukeama Sol LeWittin kirjasta *Squares with Sides and Corners Torn Off* (1974). LeWittin intensiivinen taiteilijakirjatuotanto on erittäin monipuolinen. Hän käytti erilaisia formaatteja ja tekniikoita värilitografiasta offsetpainatukseen. Toistettavuus oli olennainen osa hänen konseptiaan. LeWitt katsoi, että taide on idean väline ja että toistettavuus vain vahvistaa ideaa.

Kuva 8: Aukeama Dieter Rothin taiteilijakirjasta *Diaries* (1994). Dieter Roth on yksi 1900-luvun loppupuolen tärkeimmistä taitelijoista. Häntä tunnetaan monipuolisesta taiteilijanurastaan, jonka aikana hän on työskentelyt monien eri medioiden ja taiteenlajien parissa. *Diaries* on kokoelma otteita Rothin päiväkirjoista ja muistilehtiöistä.

Kuva 9: Bruce Naumanin kirjan *Clear Sky*:n kansi. Naumanin toinen taiteilijakirja *Clear Sky* (1969) sisältää pelkästään kuvia ja se on tehty kokonaan ilman kameraa. Kuvat, jotka ovat eri sinisen sävyjä, ovat kaikki luotuja käyttäen mustetta.

Kuva 10: *Grapefruit* on taiteilija Yoko Onon taiteilijakirja, joka julkaistiin vuonna 1964. Se on tunnettu varhaisena esimerkkinä käsitetaiteesta.

vaihtoehtoisia ilmaisumuotoja kuten performanssitaide, konseptitaide ja fluxustaide.

Taiteilijat kaipasivat riippumattomuutta, halusivat vastuun omasta työstään, irtautua välkkästä ja vapautta taideinstituutioiden validatiosta (Moeglin-Delcroix 2016, 43-44). Myös taiteen ja rahan dikotomia sekä ajatus puhtaasta taiteesta kyseenalaistettiin. Tämä johti muun muassa siihen, että kiinnostus kaupallisia ja kuvataiteen ulkopuolisia ilmaisumuotoja, kuten pop-taidetta ja postmodernistista taidetta, kohtaan heräsi. Taiteilijoiden, kuten Dieter Rothin (1930–1998), Ed Ruschan (1937–), Yoko Onon (1933–), Bruce Naumanin (1941–) ja Sol LeWittin (1928–2007), kiinnostus kirjan taiteelliseen potentiaaliin oli osaa tätä ilmiötä (Drucker 1994, 12).

1970-luvulla taas tapahtui taiteilijakirjan vakiinnuttaminen taiteenlajina, kun taiteilijakirjat taidemuotona institutionalisoitiin suurissa kirjataiteelle tarkoitettussa keskuksissa. Taiteilijakirja nähtiin nyt omana taiteen genrenään. Tämän ajatuksen ympärille syntyi myös kriittinen diskurssi aiheesta ja perustettiin instituutiota, kuten The Center for Book Arts New Yorkissa, jossa kirjataidetta opetettiin ja tutkittiin. 1980- ja 1990-luvuilla perustettiin ensimmäiset yliopistotasoiset master-ohjelmat taiteilijakirjojen tutkimiselle (Drucker 1994, 13).

Drucker kuvaa taiteilijakirjoja taidemuotona, joka on ominainen nimenomaan 1900-luvun taidemaailmalle. Kahden maailmansodan leimaama vuosisata tunnetaan siitä, että kaikkia

vanhoja instituutiota ja totuuksia jouduttiin uudelleenarvioimaan. Taidemaailma ja sen valtarakenteet eivät olleet mikään poikkeus, ja taiteilijakirjat olivat olennainen osaa tätä vastakulttuurista kehitystä.

4.2 Taiteilijakirjat tänään

Suomessa, ja erityisesti Helsingissä, on tällä hetkellä varsin elävä tekijäkenttä, joka keskittyy taiteilijakirjoihin. On yksittäisiä tekijöitä, kuten Christoffer ja Kaisa Leka, Anna Niskanen ja Natalia Kopkina, jotka ilmaisevat itseään joko pelkästään tai muun muassa taiteilijakirjojen kautta. Tämän lisäksi on sekä pienempiä että isompia instituutioita, jotka ovat omistautuneita taiteilijakirjoille. Khaos Publishingin, joka on kustannusyhtiö ja kirjakauppa taiteilijakirjoille (sekä fyysinen, että

virtuaalinen) on yksi tärkeimmistä toimijoista tällä alalla. Khaosin lisäksi löytyy muun muassa Tuukka Tailan vetämä Roof Top Press sekä Publics, joka on kirjakauppa ja kirjasto erityisesti taiteilijakirjoille. Myös taidemuseo Amos Rexin yhteyteen on äskettäin perustettu kirjakauppa, jossa myydään ensisijaisesti taiteilijakirjoja.

Minkä vuoksi taiteilijakirja on nykypäivänä edelleen, tai uudelleen, merkityksellinen? Syitä tähän on varmasti monia, mutta Gilbertin mukaan yksi tärkeimmistä on, että elämme tällä hetkellä jo niin sanotussa postdigitaalisessa ajassa – eli historiallisessa kontekstissa, jossa digitalisaatiosta on tullut uusi normaali. Kysymys siitä, onko jonkin asia ylipäänsä digitaalinen, ei siis ole enää relevantti. Olettamus

on, että on. Ei ole myöskään mielekästä enää tehdä vertauksia esimerkiksi paperin ja digitaalisen välillä (Gilbert 2016, 18; Berry 2014).

In a post-digital age, the question of whether or not something is digital is no longer really important—just as the ubiquity of print, soon after Gutenberg, rendered obsolete all debates (besides historical ones) about the ‘print revolution.’”⁸ This is to move away from a comparative notion of the digital—contrasted with other material forms such as paper, celluloid, or photopaper—and instead begin to think about how the digital is modulated within various materialities. Thus, the post-digital is represented by and indicative of a moment when the computational has become hegemonic. The digital is then understood as a historic moment defined in opposition to the analog (Berry 2014).

Digitalisaatiota voisi siis kuvailla uutena hegemoniana. Kenneth Goldsmith väittää jopa, että jos jokin asia ei ole internetissä se ei ole olemassa ollenkaan (Goldsmith 2005). Samalla hän toteaa, että tämän seurauksena paperi onkin uusi radikalismien tai avant garden muoto. Kirja ja paperilehti eivät siis enää toimi ensisijaisena tiedon välittämisen työkaluna ja välineenä nopean tempon tiedolle, vaan niistä on tullut harvinaisia, harkittuja tai jopa radikaaleja objekteja.

On nykyään vaikeaa perustella kirjan painamista millään järkiargumenteilla. Siinä ei ole mitään järkeä, mutta sitä tehdään kuitenkin. Vastaavalla tavalla, kun kuvataiteesta tuli autonominen ja se menetti pragmaattisen välineellisen tehtävänsä ja ikään kuin vapautui kame-

ran keksimisen jälkeen, painettu kirja käy läpi samankaltaista prosessia. Kun jonkin objektin välineellinen positio muuttuu tai häviää, on sille keksittävä uusi tehtävä. Tämä voi olla hyvinkin erilainen kuin sen alkuperäinen tehtävä ja se voi tuoda ennennäkemätöntä energiaa kyseiselle alalle. Kirja teoksena ja objektina voidaan siis tämän kehityksen valossa nähdä uusin silmin, täynnä mahdollisuuksia.

Tai kuten Alexander Starre kirjoittaa essessään ”How I didn’t write any of my books” kirjassa *Publishing as Artistic Practice* (Sternberg Press 2016):

In our explorations of contemporary literature, we should be cautious of the theological narrative that proclaims a full-scale shift from print

to digital. In a trade publishing system that increasingly accommodates artistic manipulation of the codex, books no longer figure as neutral carriers of text, but instead turn into narrative media that have their own story to tell.

(Starre 2016, 87)

Jos autonomista kuvataidetta tehtiin vain taiteen takia – *l’art pour l’art*, tehdään nykyään kirjoja vain kirjojen takia, rakkaudesta kirjoihin:

*– livre pour
l’amour des
livres.*

I want people to stop in front of the window and enjoy it.

The waving cat is welcoming them, like “come here”.

ฉันอยากให้คนมาหยุดที่หน้าร้านแล้วก็มีความสุขกับหน้าต่างร้าน
แมวก็เป็นตัวเรียกคน ว่า “มานี่”

- LUCKY -

5.

Open-kirjan suunnittelu

Taiteilijakirjassa kirjan ulkomuoto on yhtä isossa roolissa kokonaisuuden kannalta kuin kirjan sisältö. Toinen ominainen piirre taiteilijakirjoille on monialaisuus. Teksti- ja kuvataiteen välinen suhde on taiteilijakirjoissa erityisen tarkkaan harkittua, mutta tämän lisäksi myös kirjan aihe tuo mukanaan visuaalista potentiaalia. Kirjan materiaalivalinnoilla ja visuaalisilla elementeillä voi tuoda lukijaa tiettyyn mielentilaan ja ohjata lukemista.

Open-kirjan muotoilussa olen pyrkinyt ilmaisemaan ja käyttämään visuaalisia elementtejä, jotka liittyvät suomalaisten thaihierontaliikkeiden näytteikkunoiden somistuksiin. Tällaisia elementtejä ovat: yleinen visuaalinen runsaus, värit ja kukat. Tässä kappaleessa näytän, miten näitä visuaalisia elementtejä käytettiin kirjan suunnittelussa. Tämän lisäksi käyn läpi kirjan typografiset ratkaisut.

5.1 Kirjan formaatti

Julkaisija: Bruun & Enegren 2018
Graafinen suunnittelu: Johanna Bruun
Valokuvaus: Ida Enegren
Kielet: Englantia ja Thai
Koko: 185 x 300 mm
Sivuja: 256
Painos: 300 kpl
Paino: Petro ofsetas, Liettua
Paperit: Arctic volume white, Scandia 2000 white
ISBN 978-952-94-0287-8

Open-projektia tukevat Suomen Kulttuurirahasto,
Grafia ry ja Konstsamfundet-säätiö.

Open-kirjan suunnitteluprosessi kävi läpi monia eri vaiheita. Muutama elementtejä oli kuitenkin koko ajan mukana. Näitä ovat: kirjan formaatti, muovikansi ja avoin selkä.

Open-kirja on kooltaan 185 mm x 300 mm. Yksi sivu seuraa näin kultaisen leikkauksen mittasuhteita. Kirja on hiukan kapeampi ja korkeampi kuin keskivertokirja, muistuttaen muodoltaan ovea tai ikkunaa. Paperit ovat mattapintaisia: kannessa Arctic volume white ja sisuksessa Scandia 2000 white. Kannessa on lisäksi muovisuojaus, johon on painettu kirjan ja tekijöiden nimet sekä kukkakuvio keltaisella värillä. Kirja on painettu offsettekniikalla ja sidottu yhteen harmaanvärillä langalla. Selkä on avoin ja arkit ovat numeroituja.

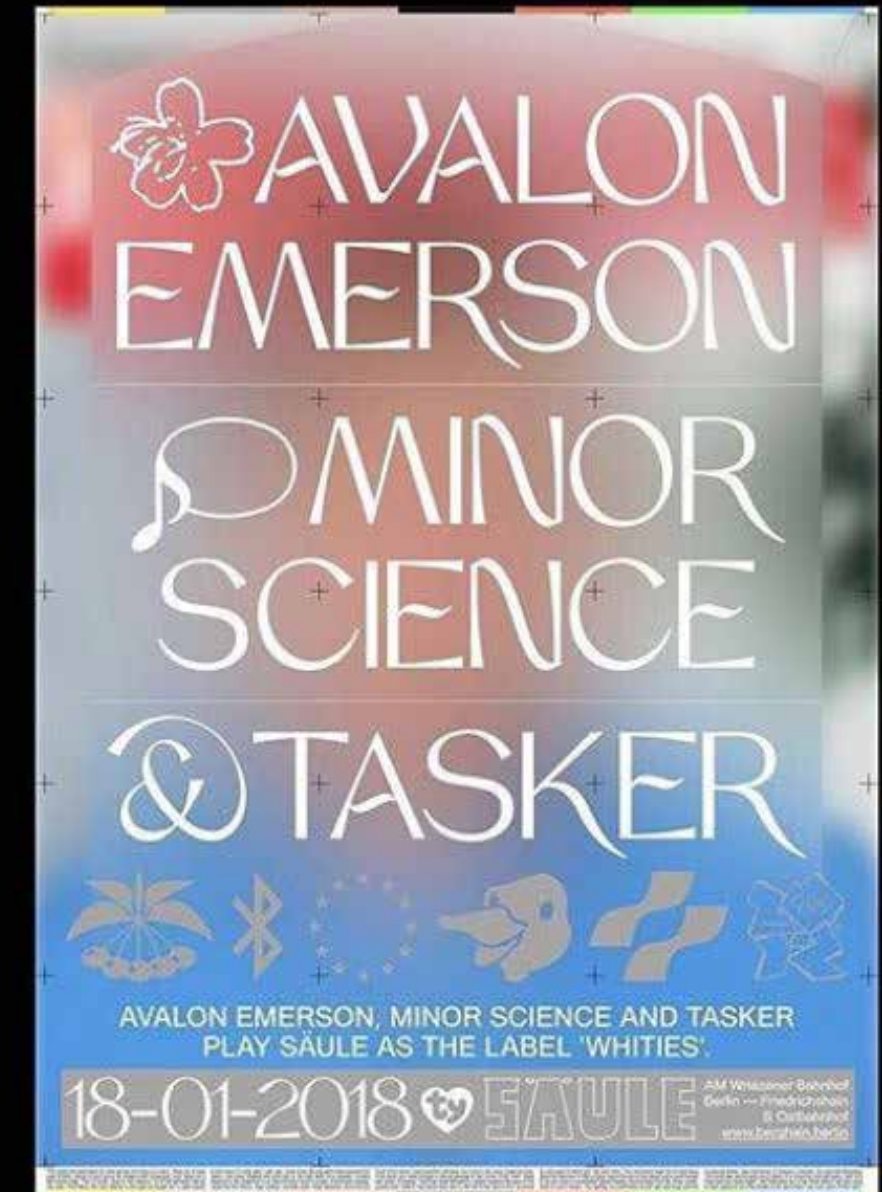
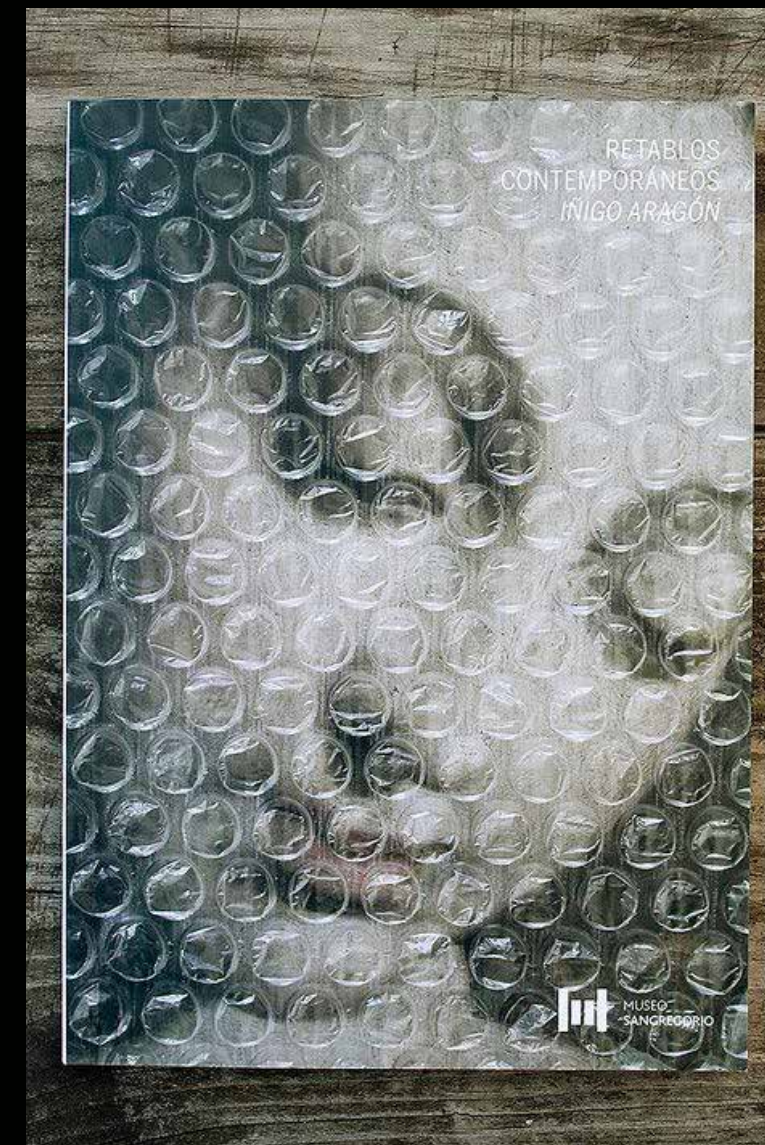
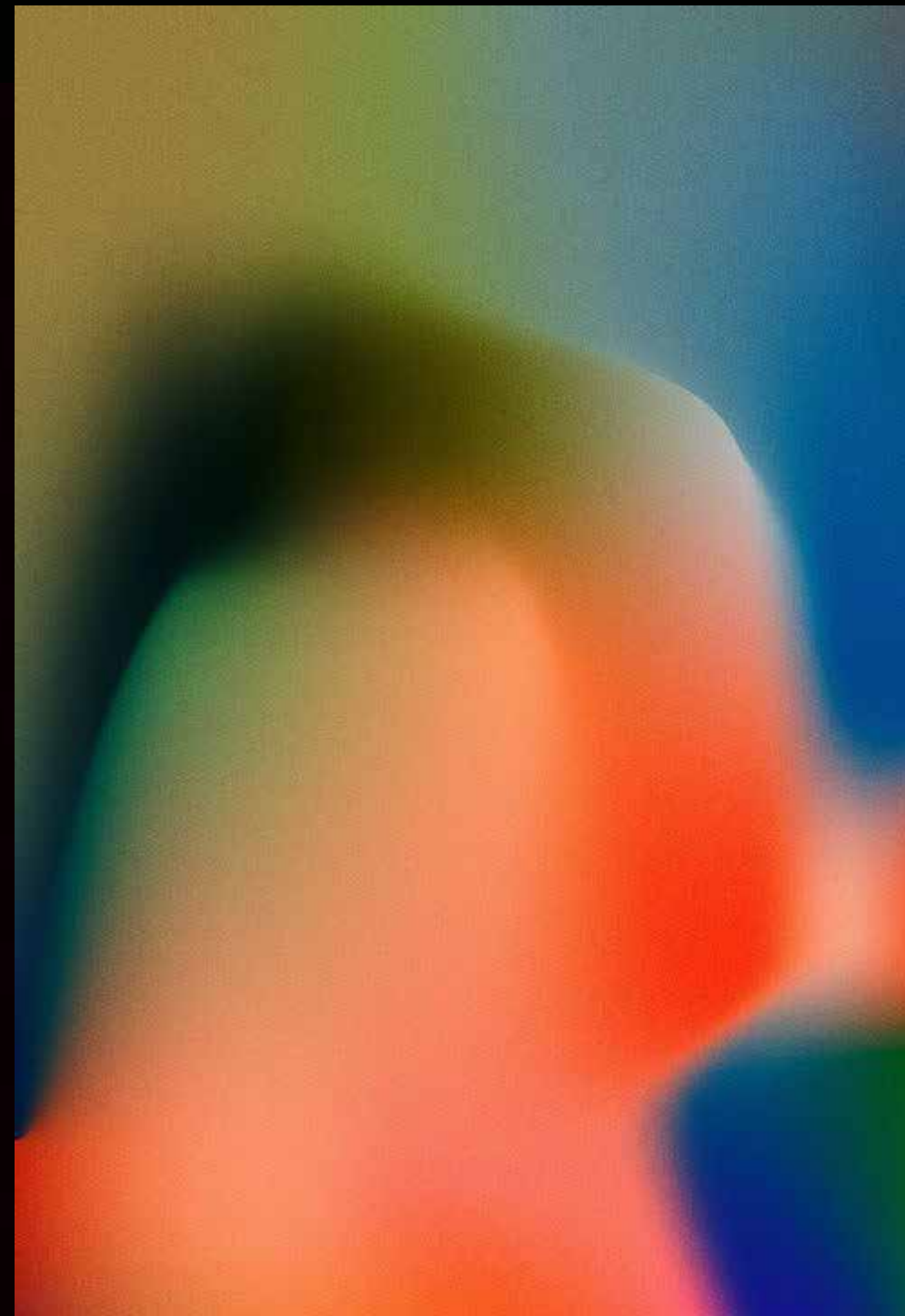
Kirjassa on 256 sivua ja sisältö rakentuu kymmenestä haastattelusta, jotka rytmittävät kirjan rakennetta. Jokainen haastattelu on oma osansa ja on merkattu alkavaksi erillisellä kappalesivulla, jossa lukee haastateltavan nimi. Tekstit ovat ensin englanniksi ja sitten thaiksi. Tämän lisäksi on vielä noin kymmenen sivuinen teorettinen essee, joka on kirjoitettu englanniksi ja käännetty thain kielelle. Tekstien jälkeen löytyy vielä kuvaindeksi niistä kuvista, jotka eivät liittyä tiettyyn haastatteluun.

Moodboard

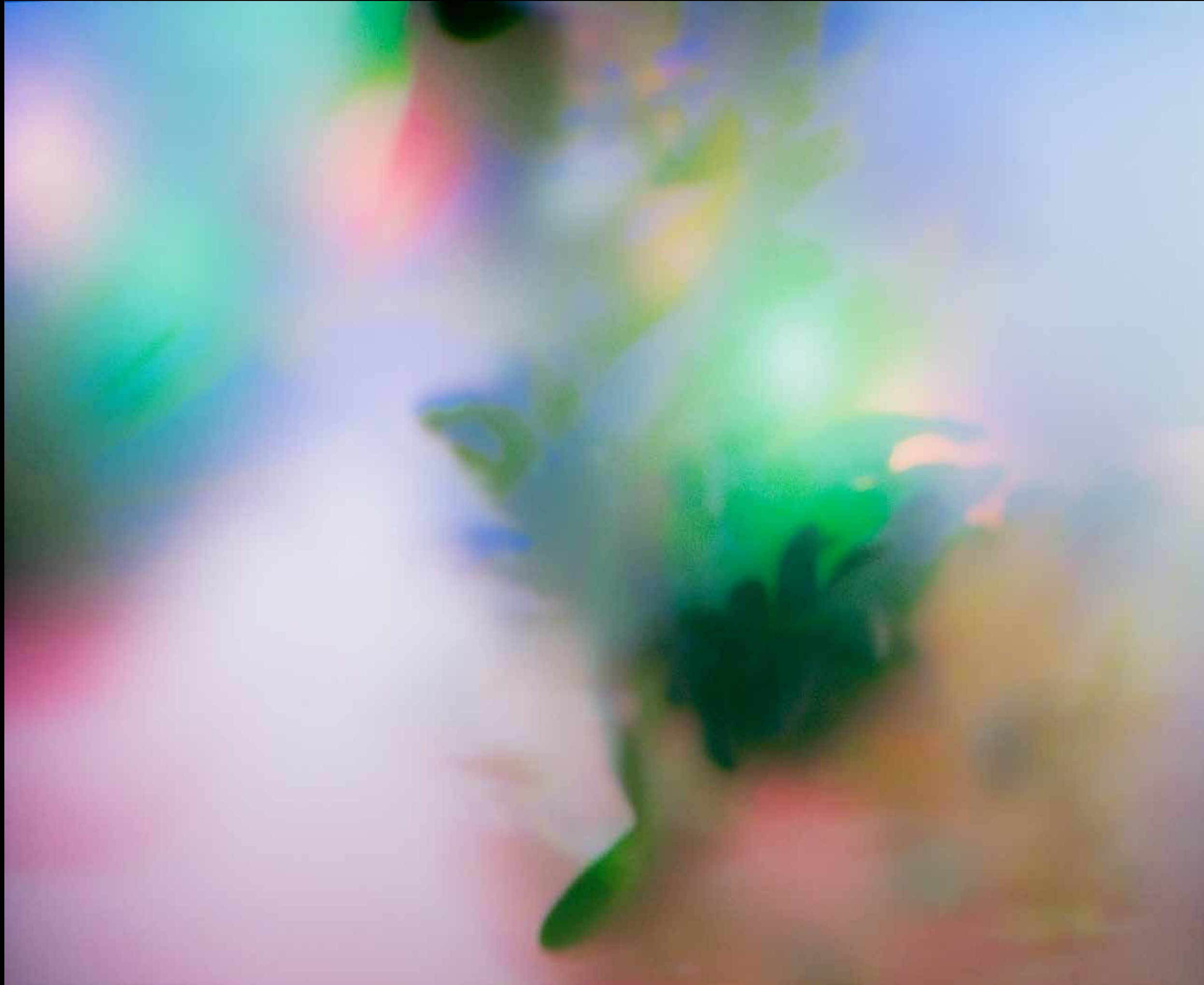
OPEN

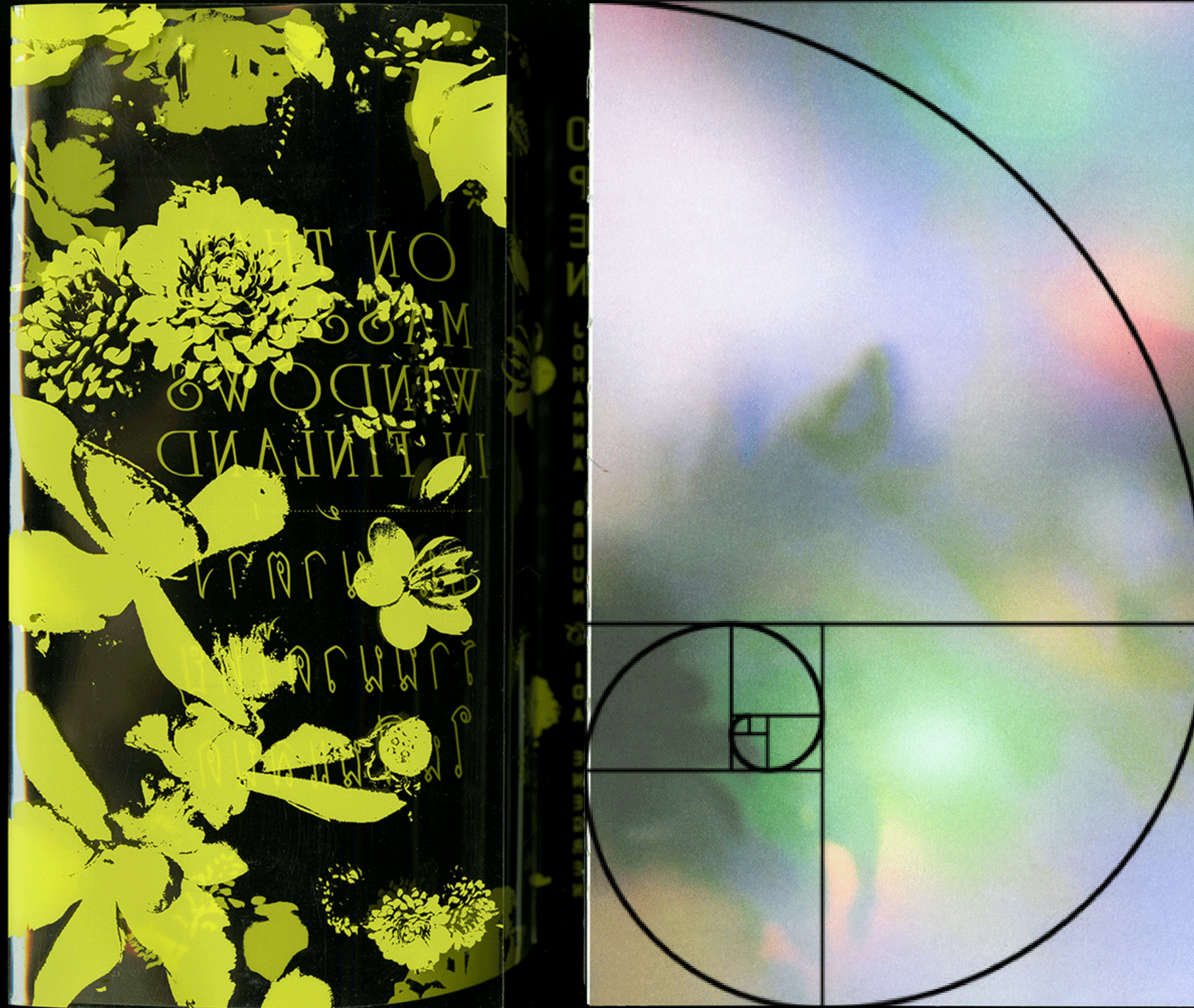
Kuva 11. Visuaalisia referenssejä Open-kirjalle. Pinterest.

39

Kuva 12: Open-kirjan
kannen valokuva.
Enegren, Ida 2018.

Kuva 13: Open-kirjan
formaatti.
Enegren, Ida 2018.

5.2 Kansi

Halusimme luoda fyysisesti kiinnostavan esineen eri materiaalien yhdistelemisellä. Tämän takia valitsimme nimenomaan mattapintaista päällystämätöntä paperia ja kiiltävää läpinäkyvää muovia kanteen. Kannen läpinäkyvyys antaa kirjalle eri kerroksia muistuttaen näin sitä, miten näyteikkuna toimii.

Kuva kannessa on abstrakti valokuva yksityiskohdasta thaihierontaliikkeen näyteikkunasta. Kuva on monivärinen ja se on mielenkiintoinen yhdistelmä värejä ja valoja. Kansikuva jatkuu myös takakanteen, joka kostuu pelkästä kuvasta. Siinä ei ole kirjojen takakansiin tyypillisesti sijoitettavia tekstejä tai lisätietoja, koska halusimme ohjata lukijan huomion kirjaesineen visuaalisuuteen, myös jotta se herättäisi kiinnostusta sisältöä kohtaan.

Suojamuovi kirjan ympärillä on kiiltävä muovi, johon on kukkakuvion lisäksi painettu kirjan ja sen tekijöiden nimet keltaisella pantone-värillä. Kolofoni löytyy muovikannen välilehdeltä. Kirjan nimi on kirjoitettu JS Yothida fontilla sekä englanniksi, että thaiksi kursiivileikkauksella. Kannesta on painettu kaksi versiota. Emme olleet tyytyväisiä ensimmäisen version väriin ja muutamiin muihin yksityiskohtiin, joten tilasimme uuden, korjatun version muovikannesta.

Selässä näkyy sana ”open” sekä tekijöiden nimet. Teksti juoksee ylhäältä alas ja siten, että jokainen kirjain on toisen päällä pystysuorassa. Tämä tapaa käyttää tilaa johtaa ideansa thaihierontaliikkeiden typografiasta, joka usein on jäsennelty samalla tavalla – useimmiten liikkeiden ovien päällä.

Kuva 14: Open-kirjan
kansi ja selkä.
Enegren, Ida 2018.

Kuva 15: Open-kirjan suojamuovi avattuna. Enegren, Ida 2018.

Kuva 16: Open-kirjan suojamuovi avattuna. Enegren, Ida 2018.

ON THAI MASSAGE WINDOWS IN FINLAND

5.3 Runsaus

Yksi selkeimmistä yhteisistä nimittäjistä thaihierontaliikkeiden näyteikkunoiden estetiikassa on yleinen runsaus. Ikkunoissa runsaus näkyy sekä värivalinnoissa että yksityiskohtien määrässä ja typografiassa. Ikkunoissa voi olla kymmeniä koriste-esineitä, eläviä, kuivattuja ja muovisia kukkia, alttareita Buddhalle, pieniä patsaita, kankaita ja verhoja, tarroja, hedelmiä, valoja ja koruja.

Kirjan muotoilussa olen pyrkinyt ilmaisemaan runsauden kokonaisuuden kautta. Open-kirjan on tarkoitus tuntua painavalta kädessä, jotta se antaa painoa myös itselleen. Tämän aiheen käsittelemiseen ei olisi riittänyt lyhyehkö zine-muotoinen julkaisu tai lehtiö. Kirjassa on runsaasti erilaisia tarinoita ja perspektiivejä sekä kaksikielinen toteutus. Visuaalisesti kirja koostuu runsaasta kuvamateriaalista, laajasta väriskaalasta, ja typografisesti monimuotoisesta kokonaisuudesta.

Kuva 17: Aukeama Open-kirjasta, jossa on kuva Noodaengin ikkunasta. Enegren, Ida 2018.

Kuva 18: Aukeama Open-kirjasta, jossa on kuva Luckyn ikkunasta. Enegren, Ida 2018.

Kuva 19: Aukeama Open-kirjasta, jossa on yksityiskohta Luckyn ikkunanlaudasta. Enegren, Ida 2018.

Kuva 20: Aukeama Open-kirjasta, jossa on kuva Riinan ikkunasta. Enegren, Ida 2018.

Kuva 21: Aukeama Open-kirjasta, jossa on yksityiskohta Buppha Thai hieronta liikkeestä Lahdessa. Enegren, Ida 2018.

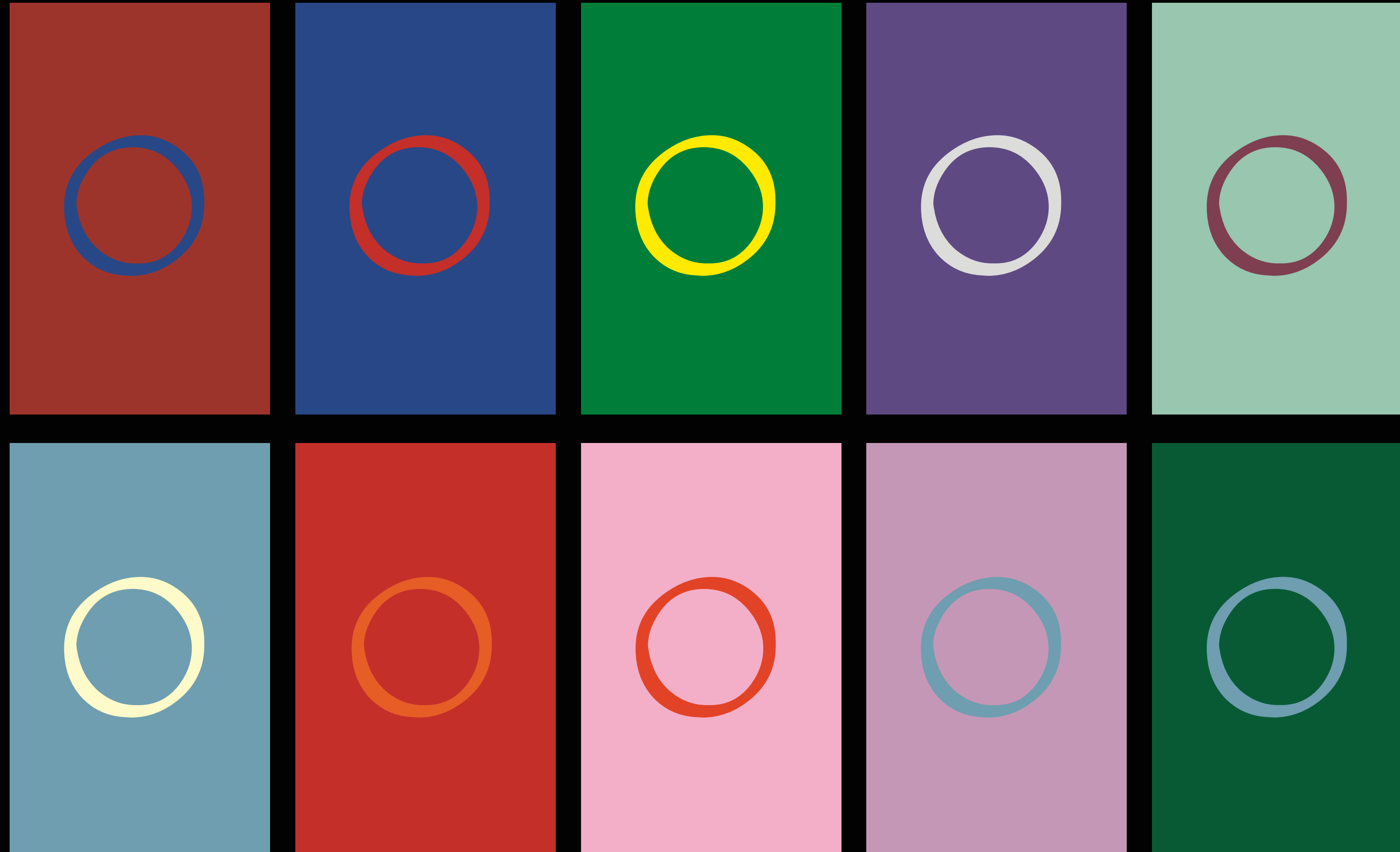
5.4 Värät

Toinen hyvin tyypillinen visuaalinen elementti thaihierontaliikkeiden ikkunoissa on niiden monipuolinen värimaailma. Kun haastatteluissa kysyimme, miksi thaihierontaliikkeiden ikkunat ovat niin värikkäitä, saimme vastaukseksi, että thaimaalaiset ovat tottuneita runsaisiin väreihin. Thaimaassa on aina kesä, kukkia on joka paikassa, meri on lähellä ja ruoho on aina vihreää. Tämä oli ikkunansuunnittelijoiden mielestä muovannut heidän käsityksiään kauneudesta, tyylistä ja hyvästä mausta.

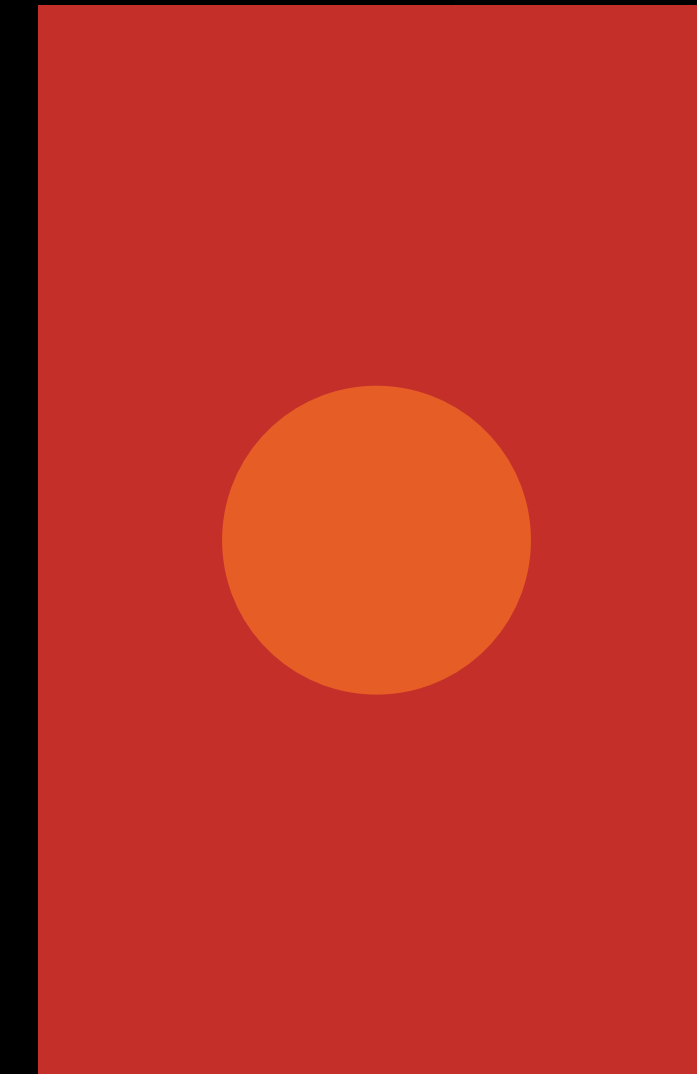
Open-kirjassa olen käyttänyt paljon värejä. Jokaiseen haastatteluun on valittu kaksi väriä, jotka mielestäni resonoivat henkilön, hänen tyyliensä ja ikkunan kanssa. Yksi pääväri ja toinen väri, jolla nimi on kirjoitettu. Väri näkyy jokaisen haastattelun alussa olevassa sivussa sekä sivulla, jolla kieli muuttuu thaiksi.

Kirjan väriskaala

01234

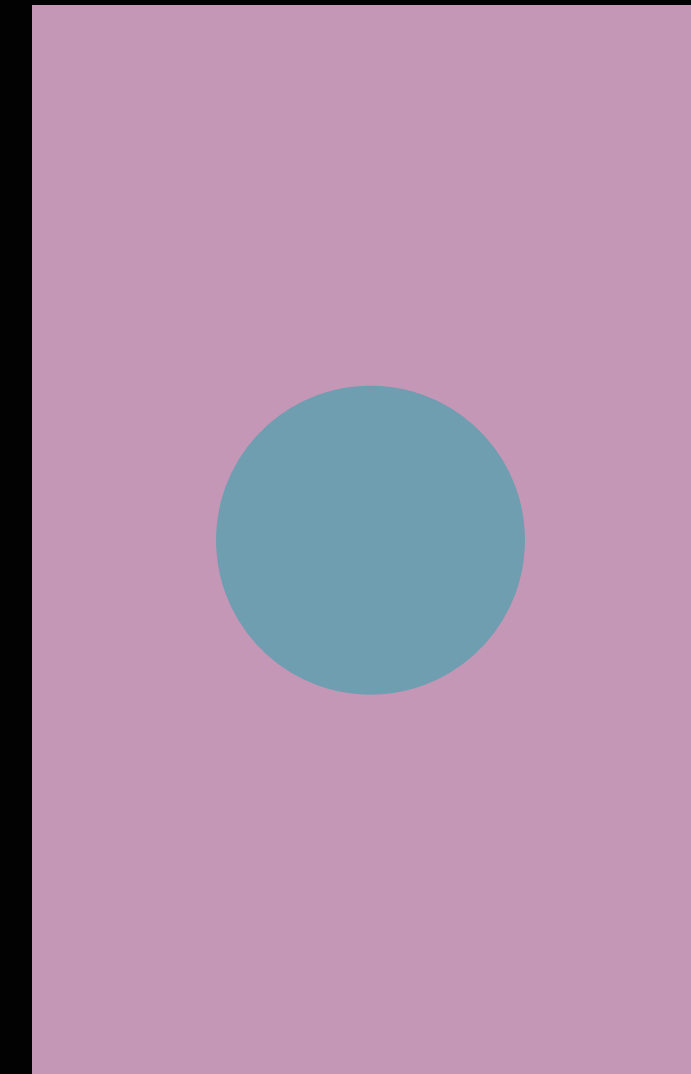
53

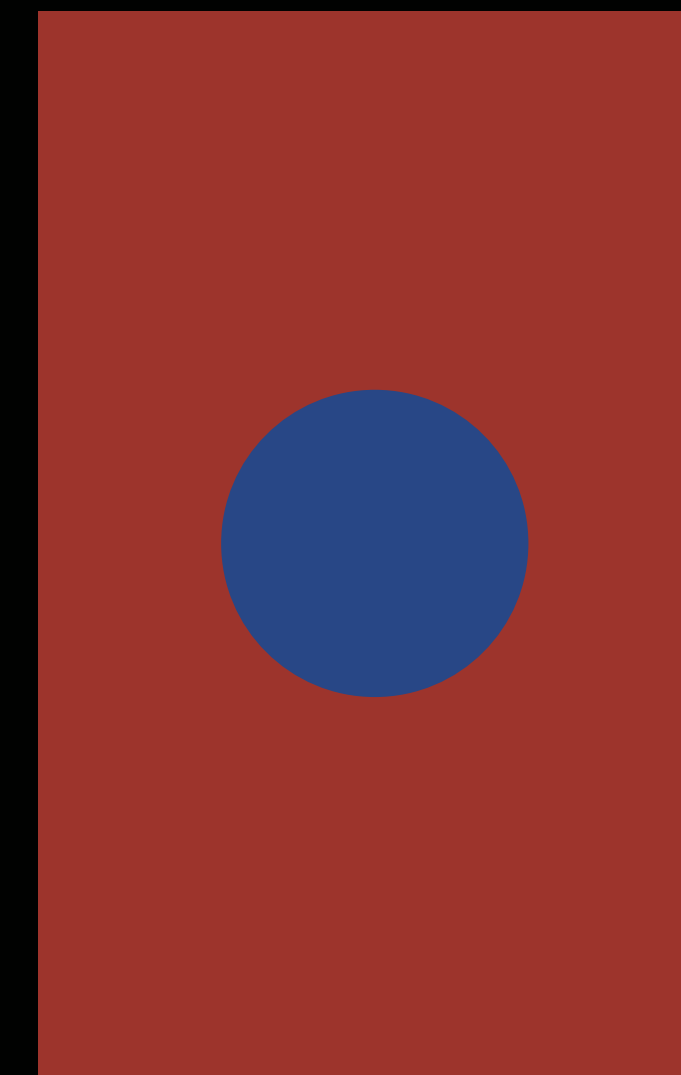
Kuva 22: Aukeama Open-kirjasta, jossa on henkilökuvia thaihieronta-
liikkeen omistajasta Khimstä.
Enegren, Ida 2018.

Kuva 23: Aukeama Open-kirjasta, jossa on henkilökuvia thaihieronta-liikkeen omistajasta Pikulista. Enegren, Ida 2018.

Kuva 24: Aukeama Open-kirjasta, jossa on yksityiskohta thaihierontaliikkeen omistajan Namin ikkunasta. Enegren, Ida 2018.

Kuva 25: Aukeama Open-kirjasta, jossa on kuva thaihierontaliikkeen omistajan Mayn ikkunasta. Enegren, Ida 2018.

Kuva 26: Aukeamia Open-kirjasta, jossa näkyy kuvien ja värien yhdistelmiä. Enegren, Ida 2018.

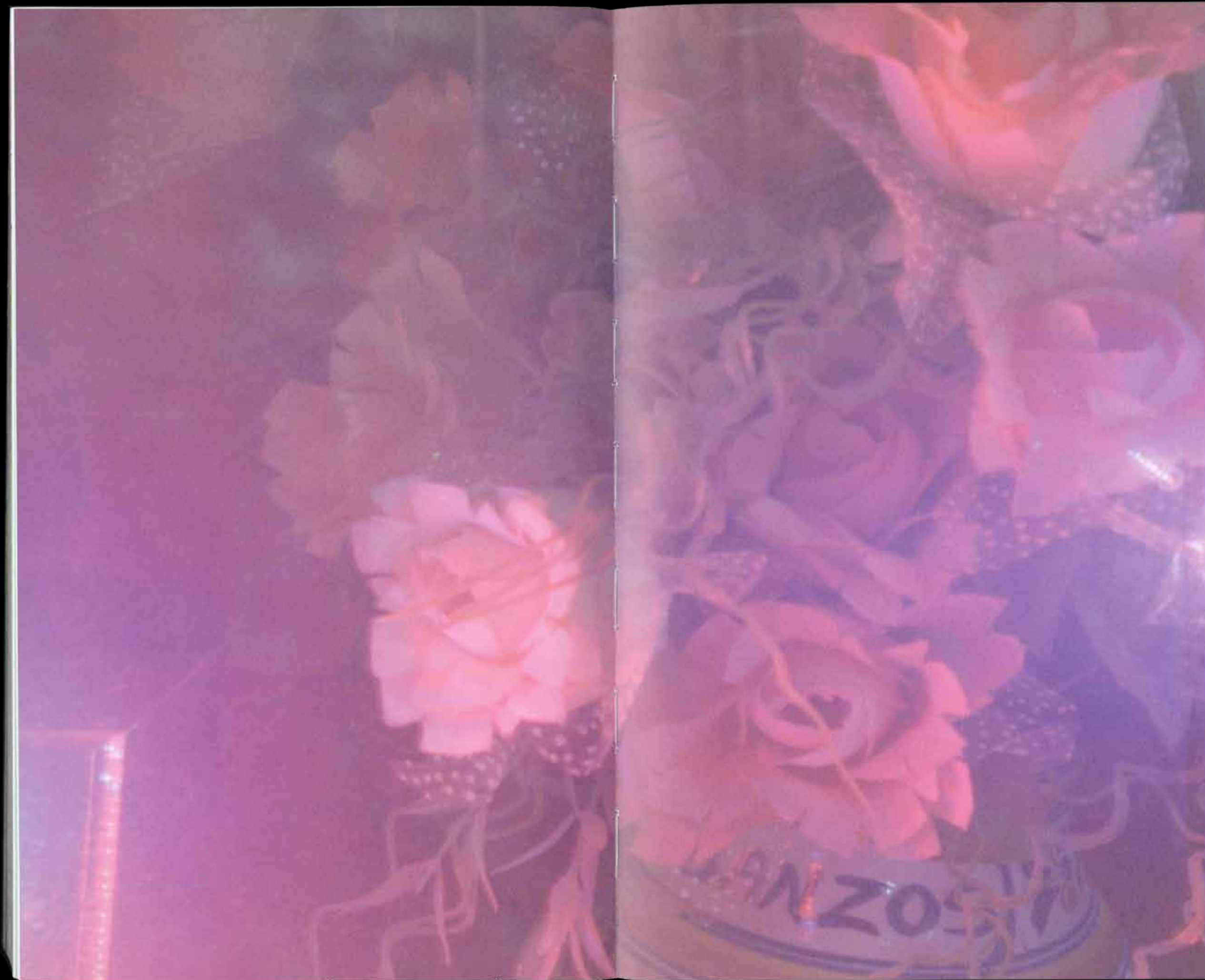
5.5 Kukat

Kolmas visuaalinen elementti, joka löytyy melkein jokaisen thaihierontaliikkeen ikkunasta, ovat kukat. Ikkunalaudat ovat täynnä sekä eläviä kukkia että viherkasveja, kuivuneita kukkia ja muovikukkia ja niitä on myös asetettu erilaisille jalustoille ikkunoihin.

Kirjassa kukat näkyvät valokuvissa mutta myös kirjan kannessa keltaisena kukkakuviona. Kuvio perustuu valokuvaan ikkunoiden kukista ja on tehty Photoshopilla.

Kuva 27: Aukeama Open-kirjasta, jossa on yksityiskohta thaihieronta-liikkeen omistajan Namin ikkunasta. Enegren, Ida 2018.

Kuva 28: Aukeama Open-kirjasta, jossa on yksityiskohta Buppha Thai hieronta-liikkeen ikkunasta. Enegren, Ida 2018.

Kuva 29: Aukeama Open-kirjasta, jossa on yksityiskohta thaihieronta-liikkeen omistajan Mayn ikkunasta. Enegren, Ida 2018.

Kuva 30: Aukeama Open-kirjasta, jossa on yksityiskohta Buppha Thai hieronta-liikkeen ikkunasta. Enegren, Ida 2018.

5.6 Typograafiset ratkaisut

Projektille tilattiin kirjainmuotoilijalta Markku Mujuselta oma tekstityyppi nimeltään *Phuket Display*. Phuket-fontin muotoilun pohjana toimii kuvia näyteikkunoiden typografisista ratkaisuista. Phuket-fontti käytettiin monessa eri paikossa kirjan taitossa: projektin ja tekijöiden nimessä kirjan selällä, haastattelun ingressissä ja haastattelusiivujen sivunumeroissa sekä kaupungin nimissä sivujen ylä- ja alapal-kissa.

Tämän lisäksi käytettiin koristeellisempi fontti nimeltään *JS Yothida*. JS Yothida on fontti, jossa on sekä englanninkieliset aakkoset että thaikieliset. Tämä fontti käytettiin kirjan kannessa kirjan nimissä sekä jokaisen haastattelun yhteydessä henkilön nimissä.

Kirjan leipätekstin fontiksi valittiin fontti nimeltä Norasi. Myös Norasi:lla on sekä englanninkielisiä että thaikielisiä aakkosia.

Kuva 31: Open-kirjan
 suojamuovin kukkakuvio.

Phuket Display

abcdefghijklmnopqrstuvxyz
123456789010 !?&@/\()#*”°
ABCDEFGHIJKLMNPOQRSTUVWXYZ
123456789010! ?&@/\()#*”°

abcdefghijklmnopqrstuvxyz
123456789010 !?&@/\()#*”°
ABCDEFGHIJKLMNPOQRSTUVWXYZ
123456789010! ?&@/\()#*”°

J&S Yothida

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

123456789010!@#*"

abcdefghijklmnopqrstuvxyz

123456789010!@#*"

ในฐานะที่เป็นแบบอักษรของเนื้อหาที่ต้องการแบบ
อักษรที่เรียบง่ายและเป็นกลางที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
เพื่อให้ความสนใจทั้งหมดในการสัมภาษณ์มุ่งเน้นไป
ที่เนื้อหาของข้อความไม่ใช่ลักษณะที่ปรากฏ ใน

Norasi

abcdefghijklmnopqrstuvwxyz

123456789010!?!&@^()#*’”°

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

123456789010!?!&@^()#*’”°

ในฐานะที่เป็นแบบอักษรของเนื้อหา
ต้องการแบบอักษรที่เรียงง่ายและเป็นกลาง
ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้เพื่อความสนใจ
ทั้งหมดในการสัมภาษณ์มุ่งเน้นไปที่เนื้อหา

68

34 there must be a logic of these practices. We are thus confronted once again by the ancient problem: What is an art or "way of making"? From the Greeks to Durkheim, a long tradition has sought to describe with precision the complex (and not at all simple or "impoverished") rules that could account for these operations. From this point of view, "popular culture," as well as a whole literature called "popular," take on a different aspect: they wanted to present themselves essentially as "arts of making" this or that, i.e., as combinatory or utilizing modes of consumption. These practices bring into play a "popular" ratio, a way of thinking invested in a way of acting, an art of combination which cannot be dissociated from an art of using.

In order to grasp the formal structure of these practices, I have carried out two sorts of investigations. The first, more descriptive in

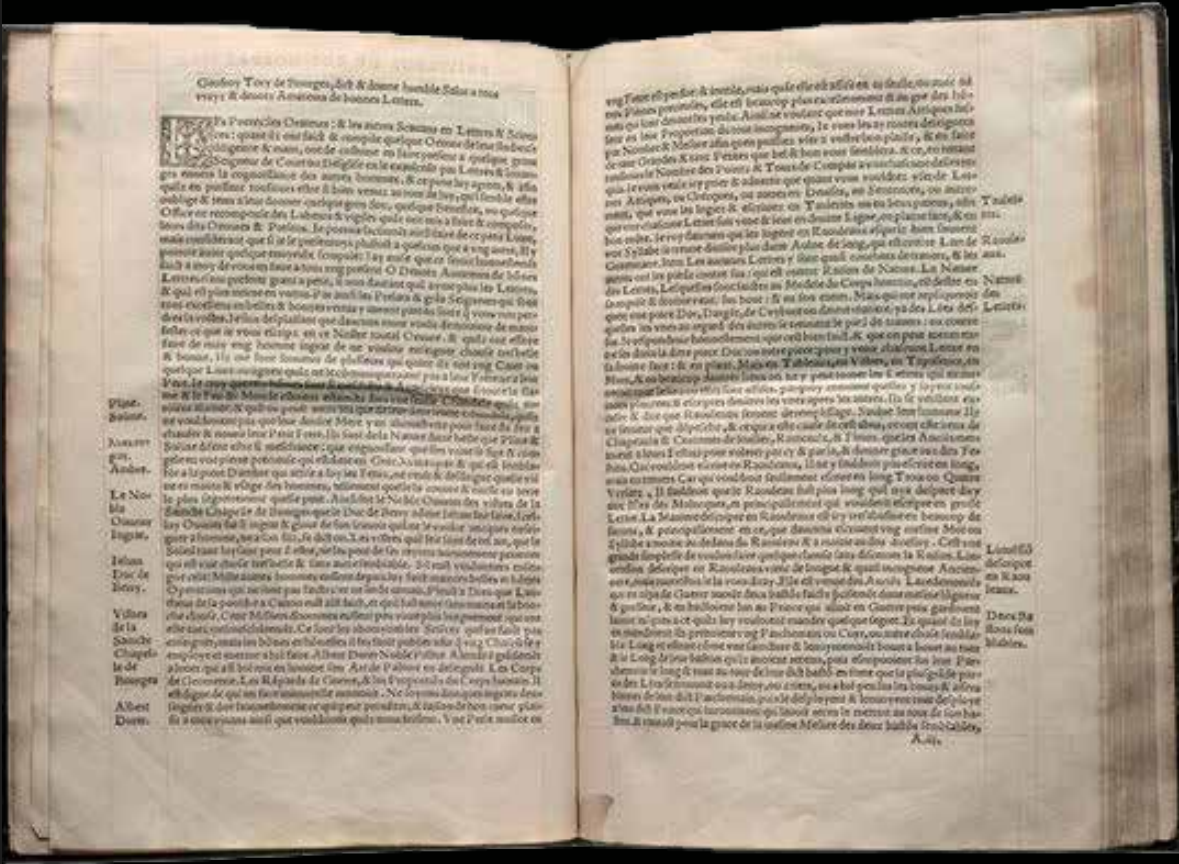
nature, has concerned certain ways of making that were selected according to their value for the strategy of the analysis, and with a view to obtaining fairly differentiated variants: readers' practices, practices related to urban spaces, utilizations of everyday rituals, re-uses and functions of the memory through the "authorities" that make possible (or permit) everyday practices, etc. In addition, two related investigations have tried to trace the intricate forms of the operations proper to the recomposition of a space (the Croix-Rouisse quarter in Lyons) by familial practices, on the one hand, and on the other, to the tactics of the art of cooking, which simultaneously organizes a network of relations, poetic ways always one of "making do" (bricolage), and a re-use of marketing structures.⁹

The second series of investigations has concerned the scientific literature that might furnish hypotheses allowing the logic of unselfcon-

8 The *Book of Hours* has many editions. See, for example, *The Book of Hours*, ed. by Pierre Miché, trans. by Luce Daudet (Paris: Brepols, 1974). See also *The Book of Hours*, ed. by Marie Perle, trans. by Marie Perle (New York: Oxford Univ. Press, 1977). See also *The Book of Hours*, ed. by Marie Perle, trans. by Marie Perle (New York: Oxford Univ. Press, 1977). See also *The Book of Hours*, ed. by Marie Perle, trans. by Marie Perle (New York: Oxford Univ. Press, 1977).

9 *Les Usages de l'écrit*, ed. by Jean-Pierre Vernant (Paris: Gallimard, 1974). See also *Les Usages de l'écrit*, ed. by Jean-Pierre Vernant (Paris: Gallimard, 1974). See also *Les Usages de l'écrit*, ed. by Jean-Pierre Vernant (Paris: Gallimard, 1974).

Moodboard

60-63 Aerial and satellite images of the Nazca Lines in southern Peru, c.400-650AD. The ancient geoglyphs have been the subject of different scholarly interpretation. They are generally believed to have had a religious significance for the Nazca people.

64-67 Pages from *Ancient Jordan from the Air*, a landmark book of aerial photographs illustrating some of the most important archaeological sites in Jordan from prehistoric times through the Nabateans, Greeks and Romans, the early Islamic period, the Crusaders and Saracens, to the Ottoman and British Empires. A number of the sites documented in the book were filmed and photographed by Al-Ani and appear in *Shadow Sites II*.

68 In *Shadow Sites: Photography, Archaeology & the British Landscape 1927-1955*, Kitty Hauser provides a valuable account of the development of aerial photography, its use in archaeology and its impact on the work of British artists, writers and film-makers in the early twentieth century. For Hauser, aerial archaeology, like film and photography, rests upon the idea

EMIGRE: Just like many innovative musicians, you attended design school. Where did you go to school? JAMES: I attended the Columbus College of Art and Design and graduated about five years ago. EMIGRE: And you're working as a graphic designer right now? JAMES: Yes, I was just recently hired by a studio here in Columbus called Oemox Design. Before that I worked in a Catholic hospital. I was their graphics department and designed things like hysterectomy brochures and "Save Your Urine" stickers for old people. EMIGRE: How long has your label BLACK music been around? JAMES: About five years. EMIGRE: How do you afford that? I look at the cassette packaging and some is printed in full color! It must be costly. JAMES: Not really. I use inexpensive printers and twist their arms for the sake of art. EMIGRE: Do you sell your tapes only by mail order? JAMES: Yes. Although I do sell some cassettes through local stores, I sell most copies through mail order. EMIGRE: How many do you produce each time? JAMES: Anywhere from three to five hundred. EMIGRE: I guess you can make them as you go along? JAMES: Yes. Every time I have a new release, I duplicate and assemble a couple of hundred and after they're gone, I just copy them on a supply-and-demand basis. I send out a promotional postcard to everyone on my mailing list and most people pretty much buy whatever I put out. EMIGRE: Has it paid for itself? JAMES: I almost break even with each release. It all depends on how costly the production comes out to be.

EMIGRE: Has any of your music been released by other record companies? JAMES: No. I've had a few songs on some compilation albums, but that's about it. EMIGRE: Have you ever actively pursued deals with record companies? JAMES: Whenever I finish a cassette, I send one to each one of my favorite record companies like Nettwerk, WaxTrax, Mute, and a lot of the small independent labels. EMIGRE: Has anything ever materialized? JAMES: Not really. The person from Nettwerk has written me back a few times, and I've written him back a few times, but nothing's really come of it. Usually they ask me to send more material, more music. EMIGRE: But you would be interested in those companies releasing your work?

EMIGRE: I'm asking because it seems like you've turned your mail order business into such a unique thing by doing it all yourself. I can easily imagine that you'd like to keep it that way and remain in complete control. JAMES: I do get a lot of gratification out of doing it all myself and having the name and address of every single person who buys my cassettes. But I'd love to reach a wider audience. It's a lot of work mailing the catalogs and postcards and filling people's orders, while simultaneously trying to produce music and work a steady job.

EMIGRE: What I like about your music is that it never quite fulfills the expectations it creates. A nice rhythm will start, a catchy melody will develop, but just as I become aware of it, something happens and the rhythm will change or some unfamiliar sound will surface. It's entirely unpredictable. Your music is also very fragmented and layered, very much like a lot of graphic design I see today. JAMES: The parallels you can draw between electronic music and electronically-generated graphics are very strong. I really started noticing these parallels ever since designers started scanning images. Sometimes I think of my music as bitmapped music - low resolution, jagged

For information on other Fact TwentyTwo recordings write to BLACKSWAN at 100 Bryden Road, Columbus, Ohio 43201-1001, USA.

Kuva 32. Referenssejä Open-kirjan taitolle. Pinterest.

NOODAENG

Noodaeng runs the Thai massage parlour "Message Thai hieronta" on Porthaninkatu in Helsinki. She is forty-seven years old and comes from the town Udonthani in Thailand. Noodaeng has lived in Finland for almost twenty years. She has been married twice to Finnish men, but is now divorced. Noodaeng has a grown-up son with her first Finnish husband, who lives in Finland. Her mother, her two little sisters and four little brothers live in Thailand.

What do you think about our project?

Well, I felt sorry for you! You came by my shop many times, and finally I thought "okay, I'll let you in". I think helping you with your project is a good thing. But I wasn't sure that I wanted to give a second interview. I thought one would be enough. Now I think two are okay.

Thank you, we are glad to hear that!

Can you tell us something about your window display?

You're asking me about the window display, but I don't see it as such a big deal! The look of the decorations depends on the person, different people might like different colours for example. Some want to make the window beautiful and some don't care. I've noticed that Finnish people don't usually make their window displays that beautiful.

Men don't dare to go to some places that have elaborate displays. I don't know if it's because they are shy or what. I've noticed that foreigners usually prefer parlours that look more beautiful, while Finnish men seem to prefer places that simply look okay, just a simple display with some text. Maybe it's because they don't want other people to know what they are doing.

Are simple displays more private then?

Yes, exactly.

Is the window display completed now or are you still making some changes?

The window has changed recently because we had a renovation here. It's a little bit smaller now, so I decided to change the curtains. But I wanted to keep the old text so I copied it and ordered the same text again.

Do you like the new look?

I think the curtains are okay. I chose fabrics that are closer to the Finnish style, so that the customers dare to come here. If I would make the window really decorative, like in Thai style, the customers might think it's too expensive.

ที พู แ บ ด ง
งู

หนูแดงเปิดร้านนวดไทย "Message Thai Hieronta" ที่ถนน Porthaninkatu ใน Helsinki เธอมีอายุ 47 ปี และมาจากจังหวัดอุดรธานีในประเทศไทย หนูแดงอยู่ที่ฟินแลนด์ มาเกือบจะยี่สิบปีแล้ว เธอแต่งงานมาแล้วสองครั้งกับผู้ชายคนฟินแลนด์ แต่ตอนนี้เขา หนูแดงมีลูกชายที่โตแล้วกับสามีชาวฟินแลนด์คนแรก ที่อยู่ที่ฟินแลนด์ เธอมีแม่ น้องสาวสองคน และน้องชายสี่คนที่อยู่ที่ประเทศไทย

คุณคิดเกี่ยวกับโปรเจกต์นี้อย่างไรบ้าง?

ฉันรู้สึกสงสารคุณนะค่ะ! คุณมาที่นี้ตั้งหลายครั้ง แล้วฉันก็คิดว่า "โอเค ฉันจะให้คุณเข้ามาได้" ฉันคิดว่ามันจะเป็นการดีที่ฉันจะช่วยให้โปรเจกต์ของคุณได้ แต่การสัมภาษณ์ครั้งแรกกับฉันจะพูดแล้ว ฉันก็เลยไม่แน่ใจว่าฉันจะให้สัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่งหรือไม่ แต่ตอนนี้ฉันคิดว่าสองครั้งก็โอเคค่ะ

ขอบคุณค่ะ พวกเราดีใจที่ได้ยินเช่นนี้ค่ะ แล้วคุณจะบอกพวกเราก็เกี่ยวกับหน้าต่างนวดของคุณได้ไหม?

คุณถามฉันเกี่ยวกับหน้าต่าง แต่ฉันก็ไม่คิดว่ามันสำคัญอะไร มันแค่แค่นั้น ว่าคุณเอาอะไรไปที่หน้าต่างบ้าง คนอาจจะชอบสีต่างๆกัน บางคนก็ชอบตกแต่งหน้าต่างสวย บางคนก็ไม่ ฉันสังเกตเห็นว่าชาวฟินแลนด์ไม่ชอบตกแต่งหน้าต่างในบางที่ที่ตกแต่งหน้าต่างสวยมาก ๆ แต่พวกผู้ชายก็ไม่กล้าเข้าไป ฉันไม่รู้ว่ามันเป็นเพราะสายตารึอะไร ฉันสังเกตเห็นว่าชาวต่างชาติจะชอบไปในที่ที่ดูสวย แต่ผู้ชายชาวฟินแลนด์ชอบไปในที่ที่ดูแค่โอเค ตัวอย่างเช่น ในบางที่ที่มีตัวหนังสือเล็กมาก ๆ ผู้ชายก็กล้าเข้าไป เพราะพวกเขาไม่อยากให้อันอื่นรู้ว่าเขาทำอะไร

ฉันก็หมายถึงมันเป็นส่วนตัวมากกว่าหรือคะ?

ใช่ค่ะ

หน้าต่างนวดร้านเสร็จแล้วหรือคุณยังจะเปลี่ยนอะไรอีกไหม?

หน้าต่างนวดร้านเปลี่ยนไปเมื่อเร็ว ๆ นี้ เพราะพวกเรามีการซ่อมแซมตึกที่โต๊ะ แล้วตอนนี้ก็ถลอกเล็กน้อย ฉันเลยตัดสินใจจะเปลี่ยนผ้าม่าน แต่ฉันอยากได้ตัวหนังสือเดิม ฉันเลยตัดสินใจพิมพ์อีกรอบอีกรอบแล้วสั่งตัวหนังสือเหมือนเดิมมาอีกค่ะ

คุณชอบแบบใหม่นี้ไหมคะ?

ฉันคิดว่าผ้าม่านก็โอเคค่ะ ฉันมีผ้าที่มันเป็นสไตล์ใกล้เคียงแบบที่ฉันมากกว่าเพื่อให้ดูคล้ายกันที่นี้ แต่ถ้านั้นจะทำให้มันสวย แบบไทย ๆ ลูกสาวอาจจะคิดว่ามันแพงเกินไป

(กวีรับน้ำประตูดังขึ้น...)

เขาชื่อ Matti เขามา แล้วก็มาที่นี้เพื่อรบกวนฉันตลอดค่ะ "Matti กลับบ้านไป กลับไปนอนซะ!"

Leipätekstin fontiksi halusin mahdollisimman yksinkertaisen ja kahta muuta neutraalimman fontin, jotta kaikki huomio haastatteluissa kiinnittyisi tekstin sisältöön eikä ulkomuotoon. Aluksi leipätekstin taitto olikin huomattavasti kokeellisempi, mutta tulimme tähän ratkaisuun, jotta ei syntyisi hierarkkisia eroja thai- ja englanninkielisen tekstin välillä. En olisi pystynyt taittamaan thainkielistä tekstiä yhtä luovalla tavalla, ja oli tärkeää, että haastattelut olisivat taitoltaan mahdollisimman samanlaiset.

Kuva 33. Esimerkki englanninkielisestä ja thainkielistä taitosta.

PIKUL

Pikul runs the Thai massage parlour "Dijyhieronta Hieronta" on Vähä Hämeenkatu in Turku. She is fifty-two years old and comes from the town Buriram in northeast Thailand. Buriram is famous for its football team and motorbike races. Pikul also enjoys riding bikes. Pikul has lived in Finland for six years and in Turku for one and a half years. Before moving to Turku she lived in Helsinki. Pikul is married to a Finnish man and has two daughters from a previous marriage in Thailand, the younger is nineteen and the older twenty-one years old. Her older daughter works at an animal hospital and her younger daughter studies at a school for applied science. Pikul also has a grandchild.

How did you design the window, piece by piece or did you have a clear idea in your head?

I made it piece by piece. I would still like to add something, I don't think it's that beautiful right now, but I don't have a clear idea on how to change it. I'm waiting for some inspiration. When I see something I like, I might add it to the window.

Why don't you think the window is beautiful?

I will probably change it again and again. That's how it goes: time passes and you get bored of something and want to change it. I used to have a piece of red and blue fabric in the window but decided to place an orange fabric in front of it. I would also like a friend of mine in Thailand to cut some stickers in the style of traditional Thai ornaments. The same ornaments can be found in temples and all over the cities in Thailand. It's the most traditional Thai style decorations.

Where did you get the decorations from?

I've ordered the decorations from Thailand. If someone comes to visit me, they might bring some decorations with them, but I don't always like them. It would be better to buy decorations by myself. My youngest daughter came here to pick lingonberries and brought me some purple stickers for my shop. I asked her to purchase some nice-looking stickers for me. I wanted stickers with the small child figures, but she couldn't find those, so she brought these purple ones instead.

Why did you want the stickers with the child figure?

I don't know they're just cute somehow! And because after all I'm from Thailand and I like that they are doing the traditional Thai greeting – it's a symbol of respect. The way they hold their hands means both hello and thank you, and it's for all the customers that come here.

For how long will your daughter be here?

She'll be in Finland for three months. She goes to pick berries in the morning and comes back in the evening. Her husband is here too and both work with picking berries.

Is it difficult to live in a different country than your children?

It's not that difficult since you can talk over the phone and also see each other through Skype. I talk to my daughters every day.

Why are many of the Thai massage windows so colourful?

Thai people like beauty, so most Thai massage owners want to make their own windows as beautiful as possible. In Thailand it's summer most of the time, and there are flowers everywhere in the nature, so that's why we like to decorate everything with flowers. We are used to many colours.

Are there some other Thai massage windows that you find especially beautiful around here?

Yes, my friend who runs "Lucky Thai massage" near the train station and "One One", which is close by.

You said you love colours, do you have a favourite colour?

My favourite colours are yellow and white. Yellow is the colour of Monday and the province of my home town. It's also the colour of king number nine – Rama nine. He was a very beloved king and when he died the whole country mourned him and dressed in black clothing for months.

What's your favourite part of the display window?

The fabrics and the colours. I like them. Especially the blue and red fabric, the one you said you liked as well.

Yes, I really like it!

Why do you have these thick fabrics in the windows?

During summer there's too much light, so I need the fabrics. Also, the customers like it when it's dark here.

What's more important, that something is decorative or practical?

Well you need to check if something fits, it can be decorative but not too many decorations.

When you add something to the window, is it a spontaneous thing or do you plan it in advance?

I just try different things. If I think some part of the window feels a bit empty, I'll add something. If it doesn't fit I just leave the space empty until I find the right kind of decoration. It's like an intuitive process, trying things out. It's an ongoing project, I think it's a good thing that it's never really finished. When I feel the decorations are getting old I will change them again.

Leipäteksti on taitettu käyttäen runsaasti valkoista tilaa ja paragrafit ovat suhteellisen lähekkäin muodostaen yhtenäisen sivut ylittävän tekstilohkon. Käyttämällä paljon valkoista tilaa halusin luoda arvokkaan ja selkeän ilmeen tekstille.

Kuva 34. Aukeama Open-kirjasta, jossa näkyy esimerkki kirjan taitosta. Enegren, Ida 2018.

6.

Lopuksi

*Sometimes I wonder if everyone else is like me, or if they think
I'm crazy. But I don't really care, haha! I'm not shy and
I don't complain, that's just who I am.*

บางครั้งฉันก็สงสัยว่าทุกคนเป็นเหมือนฉันหรือเปล่า หรือ เขาคิดว่าฉันบ้าหรือ
เปล่า แต่ฉันก็ไม่สนใจ ฮ่าฮ่า ฉันไม่อาย และก็ไม่นั่น ฉันก็เป็นของฉันแบบนี้

- SAWANYA -

Yhteenveto ja itsearviointi

Opinnäytetyöni päämäärä on tutkia sitä, miten taiteilijakirjan aineellista sisältöä ja siihen liittyvää estetiikkaa voi käyttää inspiraationa ja ilmaista taiteilijakirjan muotoilussa. Kysymystä on tutkittu omakustanteisen *Open – On Thai massage windows In Finland*-kirjan suunnitteluprosessin dokumentoinnin kautta. Tämän lisäksi pohdin taiteilijakirjan määritelmää ja asemaa länsimaalaisella taidekentällä laajemminkin.

Taiteilijakirjoissa suhde kirjan muotoilun ja sisällön välillä on usein erityisen tarkkaan harkittua. Tämä johtuu siitä, että kirjan visuaalisuus ja materiaalisuus ei ole hierarkkisesti sisällön alainen, vaan vähintään yhtä tärkeää. Toisin sanoen taiteilijakirja kertoo tarinansa yhtä paljon itse kirjalla kuin kir-

jan sisällä olevilla teksteillä ja kuvilla. Usein taiteilijakirjaa pidetään vapaampana ja demokraattisempänä taidemuotona verrattuna perinteisempiin taidemuotoihin kuten maalaus ja veistos. Taiteilijakirja on usein jollain tavalla taiteellisesti ja sisällöllisesti monialainen ja taiteilijakirjojen tekijät työskentelevät usein monien eri taiteenalojen välimaastossa, hyödyntäen erilaisia teksti- ja kuvatyyppejä sekä kirjamuotoiluun liittyviä materiaalisia valintoja luovalla tavalla. Yhdistävänä tekijänä taiteilijakirjan kokonaisuudessa on monesti graafinen suunnittelu. On jopa väitetty, että graafinen suunnittelu on puuttuva linkki teksti- ja kuvataiteen välillä.

Open-kirja on toteutettu post-dokumentaarisella metodilla yhdistäen journalistista ja

taiteellista sisältöä ja työskentelytapoja. Tulkitseen kuitenkin Open-kirjan ensisijaisesti taiteilijankirjaksi, erityisesti sen monialaisuuden takia. Open-kirjassa yhdistyy valokuvaaja Ida Enegrenin subjektiivinen tulkinta näyteikkunoista runsaana kuvamateriaalina, henkilöhaastattelut, joissa olen säilyttänyt vuoropuhelun muodon, teoreettinen essee kirjan ja projektin prosesseista sekä kirjamuotoilu.

Opinnäytetyössäni olen suunnitellut taiteilijakirjan *Open–On Thai massage windows in Finland*. Tämän lisäksi olen perehtynyt syvällisesti taiteilijakirjan määritelmään ja historiaan sekä pohtinut sitä, miksi taiteilijakirja on vielä nykyäänkin (tai taas uudelleen) ajankohtainen taidemuoto. Mittava teoret-

tinen sisältö antaa työlle ja kirjan muotoilu-
prosessille vankan pohjan, jonka kautta luki-
ja voi ymmärtää taiteilijakirjan ja projektin
konteksteja sekä opinnäytetyöni tavoitteet
monesta eri perspektiiveistä. Teorian rinnal-
la olen dokumentoinut millä tavalla kirjan
aiheeseen liittyviä visuaalisia elementtejä on
käytetty Open-kirjan muotoilussa. Suhde
teorian ja dokumentoinnin välillä on loogi-
nen mutta työ kokonaisuudessaan voi olla lu-
kijalle hiukan raskas, johtuen siitä, että opin-
näytetyön eri osat ovat niin selkeästi erillään.

7 Lähteet

Painetut lähteet:

Benjamin, Walter 1969, toim. Hannah Arendt. Illuminations, New York: Schocken Books.

Bourdieu, Pierre 2000 (1992). Konstens regler – Det litterära fältets uppkomst och struktur, käännös Johan Stierna, Stockholm: Brutus Östlings bokförlag Symposion.

Bourideu, Pierre 1984. Distinction A social Critique of the Judgement of Taste, the President and Fellows of Harvard College and Routledge & Kegan Paul Ltd.

Drucker, Johanna 2004 (1994). The Century of Artist's Books, New York: Granary Books inc.

Gilbert, Annette (toim.) 2016. Publishing as Artistic Practice, Berlin: Sternberg Press.

Roth, A., Aarons, P., Lehmann, C. 2017. Artists who makes books, London: Phaidon Press Limited.

Kant, Immanuel 2003 (1790). Kritik av omdömeskraften, käännös Sven-Olov Wallensten, Stockholm: Bokförlaget Thales.

McMahon, Darrin M. 2013. Divine fury – A history of genius, New York: Basic Books.

Moeglin-Delcroix, Anne 2016, Annette Gilbert (toim.). Publishing as Artistic Practice, Berlin: Sternberg Press.

Roth, A., Aarons, P., Lehmann, C. 2017. Artists who makes books, London: Phaidon Press Limited.

Starre, Alexander 2016, Annette Gilbert (toim.). Publishing as Artistic Practice, Berlin: Sternberg Press.

Sähköiset lähteet:

Berry, David 2014. Post-Digital Humanities: Computation and Cultural Critique in the Arts and Humanities. Viitattu 11.11.2020. Saatavissa: <https://er.educause.edu/articles/2014/5/postdigital-humanities-computation-and-cultural-critique-in-the-arts-and-humanities>

Barron, Anne 2011. Kant, copyright and communicative freedom. Viitattu 11.11.2020. Saatavissa: http://eprints.lse.ac.uk/37521/1/Kant_Copyright_and_Communicative_Freedom_%28sero%29.pdf

Chul Choi, Jong 2012. Representing the Unrepresentable: Ethics of. Photography in Post-photographic era – Post-documentary of Luc Delahaye, Walid Raad (The Atlas Group) And Aernout Mik. Viitattu 11.11.2020. Saatavissa: https://ufdcimages.uflib.ufl.edu/UF/E0/04/40/30/00001/CHOI_.pdf

Goldsmith, Kenneth 2005. If It Doesn't Exist on the Internet, It Doesn't Exist. Viitattu 11.11.2020. Saatavissa: http://writing.upenn.edu/epc/authors/goldsmith/if_it_doesnt_exist.html

Sadokierski, Zoe 2014. Printed Matter: books as art objects. The Conversation. Viitattu 11.11.2020. Saatavissa: https://theconversation.com/printed-matter-books-as-art-objects-21791?fbclid=IwAR09k92qPClxR_jE-blqnaA7kkZHDDL9QSfjzJn5qIkCrc2LSzbs-J58Envs

Tieteen termipankki. Viitattu 11.11.2020. Saatavissa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Estetiikka:autonomia>

Kuvalähteet:

Kuva 1: Hyry, Adele. 2018. Valokuva Open-näytteen avajaisista Turussa kesäkuussa 2018.

Kuva 2: Italialaisen futuristin Filippo Marinetin *Zang Tumb Tumb*-runon ja taiteilijakirjan kansi (1914). Viitattu 11.11.2020. Saatavissa: https://en.wikipedia.org/wiki/Zang_Tumb_Tumb

Kuva 3: Italialainen futuristi Fortunato Depero suunnittelema pultilla sidotun kirjan *Depero Futurista* (1927). Viitattu 11.11.2020. Saatavissa: <https://www.boltedbook.com/>

Kuva 4: Venäläisen avantgardistin Lazar Markovitš El Lisitskin suprematistinen lastenkirja *Kahden*

neliön tarina. Viitattu 11.11.2020. Saatavissa: <https://cup2013.wordpress.com/tag/proun/>

Kuva 5: Aleksandr Rodtšenkon suunnittelema kansi Sergei Tretyakovin kirjaan. Viitattu 11.11.2020. Saatavissa: <https://www.moma.org/collection/works/16455>

Kuva 6: Aleksei Ganin *Konstruktivismi*-kirjan kansi. Viitattu 11.11. Saatavissa: https://www.moma.org/collection/works/12867?artist_id=13012&page=1&sov_referrer=artis

Kuva 7: Aukeama Sol LeWittin kirjasta *Squares with Sides and Corners Torn Off* (1974). Viitattu 11.11.2020. Saatavissa: http://artistsbooks.info/AB_Lewitt%20

Sol_Squares%20with%20sides%20and%20corners%20torn%20off.html

Kuva 8: Aukeama Dieter Rothin taiteilijakirjasta *Diaries* (1994). Viitattu 11.11.2020. Saatavissa: <https://www.toryburch.eu/blog-post/blog-post.html?bpid=65227>

Kuva 9: Bruce Naumanin kirjan *Clear Sky*:n (1969) kansi. Viitattu 11.11.2020. Saatavissa: <http://artistsbooksandmultiples.blogspot.com/2018/04/bruce-nauman-clear-sky.html>

Kuva 10: Aukeama Yoko Onon taiteilijakirjasta *Grapefruit*:ista (1964). Viitattu 11.11.2020: Saatavissa: <https://www.moma.org/collection/works/128103>

Kuva 11. Visuaalisia referenssejä Open-kirjalle. Viitattu 11.11.2020. Saatavissa: <https://fi.pinterest.com/>

Kuva 12: Enegren, Ida 2018. Open-kirjan kannen valokuva.

Kuva 13: Enegren, Ida 2018. Open-kirjan formaatti.

Kuva 14: Enegren, Ida 2018. Open-kirjan kansi ja selkä.

Kuva 15: Enegren, Ida 2018. Open-kirjan suojamuovi avattuna.

Kuva 16: Enegren, Ida 2018. Open-kirjan suojamuovi avattuna.

Kuva 17: Enegren, Ida 2018. Aukeama Open-kirjasta, jossa on kuva Noodaengin ikkunasta

Kuva 18: Enegren, Ida 2018. Aukeama Open-kirjasta, jossa on kuva Luckyn ikkunasta.

Kuva 19: Enegren, Ida 2018. Aukeama Open-kirjasta, jossa on yksityiskohta Luckyn ikkunanlaudasta.

Kuva 20: Enegren, Ida 2018. Aukeama Open-kirjasta, jossa on kuva Riinan ikkunasta

Kuva 21: Enegren, Ida 2018. Aukeama Open-kirjasta, jossa on yksityiskohta Buppha Thai hieronta liikkeestä.

Kuva 22: Enegren, Ida 2018. Aukeama Open-kir-

jasta, jossa on henkilökuvia thaihierontaaliikkeen omistajasta Khimstä.

Kuva 23: Enegren, Ida 2018. Aukeama Open-kirjasta, jossa on henkilökuvia thaihierontaaliikkeen omistajasta Pikulista.

Kuva 24: Enegren, Ida 2018. Aukeama Open-kirjasta, jossa on yksityiskohta thaihierontaaliikkeen omistajan Namin ikkunasta.

Kuva 25: Enegren, Ida 2018. Aukeama Open-kirjasta, jossa on kuva thaihierontaaliikkeenomistajan Mayn ikkunasta.

Kuva 26: Enegren, Ida 2018. Aukeamia

Open-kirjasta, jossa näkyy kuvien ja värien yhdistelmiä.

Kuva 27: Enegren, Ida 2018. Aukeama Open-kirjasta, jossa on yksityiskohta thaihierontaaliikkeen omistajan Namin ikkunasta

Kuva 28: Enegren, Ida 2018. Aukeama Open-kirjasta, jossa on yksityiskohta Buppha Thai hieronta-liikkeen ikkunasta.

Kuva 29: Enegren, Ida 2018. Aukeama Open-kirjasta, jossa on yksityiskohta thaihierontaaliikkeen omistajan Mayn ikkunasta.

Kuva 30: Enegren, Ida

2018. Aukeama Open-kirjasta, jossa on yksityiskohta Buppha Thai hieronta-liikkeen ikkunasta.

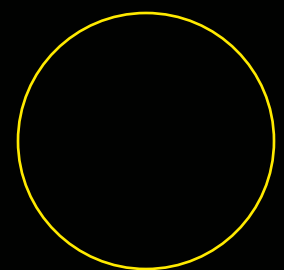
Kuva 31: Bruun, Johanna 2018. Open-kirjan suoja-
muovin kukkakuvio.

Kuva 32: Referenssejä Open-kirjan taitolle. Viitattu 11.11.2020. Saatavissa: <https://fi.pinterest.com/>

Kuva 33: Bruun, Johanna 2018. Esimerkki englanninkielisestä ja thaikielisestä taitosta.

Kuva 34: Enegren, Ida 2018. Aukeama Open-kirjasta, jossa näkyy esimerkki kirjan taitosta.

OPEN

ON THAI MASSAGE WINDOWS IN FINLAND